

הישיבה השלושים-ושלוש של הכנסת הראשונה

כ"ד אייר תש"ט (23 מאי 1949)

תל-אביב, בנין הכנסת, שעה 16.16

א. הודעת שר-העבודה על מצב העבודה והתעסוקה

דה. אינני יודעת מי הם הגורמים לפרסומים מסוג זה—ובמידה שאני יודעת, אין לי רצון לקרוא בשמם כאן. בכל אופן נתפרסמו מספרים לא על אחריות לשכוח העבודה, ומרכזי-השכוח דן בענין זה ומברר. המספרים הם מיום 12 במאי, ביום זה היו רשומים כמחוסרי-עבודה כ־5 אלפים איש. בערך 4300 גברים ו־650 נשים. אני יודעת יפה, שאין פירוש הדבר שרק אלה הם מחוסרי-העבודה. ברור שישנם עוד רבים. המספר לא ידוע בדיוק, וכל השערה טובה כחברתה. ברור שישנם אנשים הזקוקים לעבודה ומסיבות שונות אינם נרשמים בלשכת-העבודה. לפי המספרים שלפני, המקומות הכי קשים הם: חפזה, תל-אביב, יפה, חולון, בתים וכל הכביבה; ירושלים, רמלה ולוד. כל יתר המקומות יש בהם מספרים אשר לגביהם אכזבם לא הם קטנים, אפילו אם המספר הוא 20 או 30 או 70.

המקומות האלה שקראתי בשמם, בהם מרוכז החלק הנכריע של 5000 מחוסרי-עבודה אלה. אני חושבת, כי יש ענין לדעת כיצד מחוסרי-עבודה אלה מחולקים לפי המקצועות. בין מחוסרי-העבודה הגברים 75% הם פועלים בלתי-מקצועיים. המספר הזה שונה בירושלים. שם ישנם יותר פקידים מובטלים ומספר פועלי תעשיה. בין הנשים בערך 50% רשומות בפקידות ו־50% פועלות בלתי-מקצועיות.

אני סבורה, כי מההרכב המקצועי של מחוסרי-העבודה אפשר להגיע לשתי מסקנות: כי יש מקום ללמוד מקצוע אינטנסיבי ויש הכרח בדבר. רק לפני ימים מספר באו אלינו ממקום-עבודה לבקש, שלא יקחו מהם את בעליהם-המקצוע לשם עבודה חיונית ממשלתית. וגם זה לא סוד, כי בו בזמן שרשומים אלפי מחוסרי-עבודה, ישנם מקצועות בהם חסרים עובדים. משרד-העבודה, יחד עם גורמים מתאימים אחרים, עושה ויעשה בענין לימוד מקצוע במקצועות שונים.

לימוד מקצוע הכרחי גם במקצוע הבנייה. אבל, כפי שאמרתי, אינני רוצה היום למסור הודעה בענין שיכון. לכשאנשהו זאת — ואני מקווה בקרוב — אזי נראה, כי בכל אותן השיטות, שדנים עליהן היום, ישנו צד שווה: האחר הנודרש של בעליהם-המקצוע יופחת הרבה מאשר בבנייה המקובלת. אכן, גם לבנייה בלתי-מקצועית נחוצה הכשרה מסוימת. היות ואנחנו עומדים בפני תנועת בנייה גדולה, ובשיטות חדשות, יש תקווה, כי נוכל לקלוט בה פועלים ופועלות הרשומים היום בלשכת-העבודה כבלתי-מקצועיים.

ברצוני למסור לכנסת כמה מספרים על עבודות שנעשו מ־15 במארס בערך וייעשו עד סוף יולי בערך, כספי הממשלה, בדרכים ובצינורות שונים. הממשלה הח-

הי"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה השלושים ושלש של הכנסת הראשונה. סדר-היום — לפניכם. נתחיל בס' עיף הראשון: הודעת שר-העבודה. רשות הדיבור לשר-העבודה.

שר-העבודה גולדה מאירסון:

כנסת נכבדה. ברצוני להקדים הערה ולהגיד, שאינני מביאה לכנסת שום הצעה, כי אם רק הודעה על מצב העבודה כפי שהוא קיים היום. אני מקווה, כי בשבוע הבא אוכל להגיד דבר-מה לכנסת גם בענין השיכון. בעצם צריכים היו למסור את שתי ההודעות גם יחד, כי יש קשר בלתי-נפרד בין מצב העבודה והתעסוקה ובין התכנית לשיכון. ובכל זאת חושבני למועיל, כי חברי הכנסת ידעו מה הוא בערך מצב העבודה והתעסוקה כיום בארץ. סבורה אני, כי לא רק אנחנו, כי אם גם בעולם כולו, המורגש על חוסר עבודה איננו מושג נכון. אינני יודעת מקום בעולם שבאמת אין להושיבה מה לעשות. תמיד יש מין גורם, הגורם לבל תיעשה העבודה שצריכה להיעשות. אצל לנו הייתה אומרת, כי בהחלט אין דבר כזה שייקרא בשם חוסר עבודה: יש חוסר כסף, אבל לא חוסר עבודה. עבודה ישנה. ישנן עבודות שאיננו יכולים לתאר לעצמנו שלא נעשה אותן. ישנן תכניות לפיתוח הארץ. הדבר המונע אותנו מלעשות ולוועקס את כל אלה שישנם בארץ וגם אותם ההמונים ש'בואי — זהו חוסר הכסף. המצב הכספי הזה בודאי יימשך עוד זמן לא-מועט במדינתנו. עם זאת אנו זוכרים, כי לא פעם בזמן של משבר וחוסר עבודה היינו צריכים להוציא כספים לא קטנים לעבודות, מבלי שהיתה האפשרות בידנו לעשותן, כפי שנוחץ היה לנו, נחמת המשרט של ממשלת המנדט והתנאים הפוליטיים אז. קראנו לסוג מכוניים של עבודות: לא-קונסטרוקטיביות. אזכיר רק דוגמה אחת, אשר ודאי תגיד הרבה לרבים מן היושבים כאן: יישור חולות ועוד עבודות בדומה לזו. כרגע, היות ואין כל גורם חיצוני מפריע, מאושרת אני, כי ביכולתי להודיע לכנסת, כי אין נעשית שום עבודה בלתי-הכרחית ואין כל תכניות לעבודות כא' לה. וכל פרוטה מוצאת כעת לעבודה קונסטרוקטיבית, הנחוצה לגיפה. מצב זה קיים גם בשטח של עבודות ציבוריות וגם בשטח של שיכון הנעשה לעת-עתה בהיקף קטן. אך מקווה אני ובטוחה, כי בזמן קצר מאד תתרחב גם עבודת השיכון ותיעשה בהיקף גדול.

בשבועיים האחרונים נתפרסמו ידיעות שונות בדבר מספרם של מחוסרי-העבודה. לא כל המספרים שפורסמו בעתונות, בכלל זה גם אלה שהוכתרו כאילו הם באים ממקור מרכזי לשכות-העבודה, אחראית להם בלשכת-העבור

ויש עוד להביא בחשבון: ראשית — וזאת אני אור מרת בכל הזהירות, כי עוד טרם היה דיון בדבר, ואין עוד כל החלטה — אם המצב יחייב ויהיו במקומות מסויינים עבודות שהן הכרחיות, הריני מניחה, שעלול להיות עוד מחזור של הלאות. שנית — אין כל ספק, כי עבודת השיכון תכל ותתפתח במשך החודשים והשבועות הבאים. אתן דיגמה אחת: אילו למשל התלטנו או נחליט, כי במקום צריפונים מעץ נבנה מכלוקים, אזי מספר הפועלים כמעט יוכפל.

ואוסיף עוד שתי הערות על שני דברים שהם עדיין בדיון. (א) משקי-עור. התכנית היא ל-1200 יחידות משקי-עור שצריכים לעלות בהשקעה של 180 אלף לירות. כל יחידה תתן בערך 87 ימיר-עבודה, וההכנסה, שהיא משוערת כגובה, אזורי ניקוי ההוצאות, בלי אמורטיזאציה של ההשקעה, היא בערך 195 לירות. נדמה לי שאין צורך בכנסת להגיד "התכנית כזאת ברכה בה", לא רק מבחינת ימיר-עבודה וזכונסה. איראפת לשקול בכסף את ההבדל בין משפחה שיש סביב ביתה קצת ירק, והילדים והאשה והגבר עובדים בירק, ודבריה צומח עליה הבית, וביחוד אצל נעלים חדשים, לבין משפחה החסרה: זזת זאת.

(ב) כבישים חדשים. גם כאשר יתוקנו הכבישים הקיימים ויוחזקו במצב טוב, אנחנו, אנשי הארץ הנוסעים, יודעים, כי לכל הפחות במקומות מסויינים, במקומות המאוכלסים, יש הכרח בכבישים חדשים. ויש מקומות שאנחנו רוצים, כי יהיו מאוכלסים, נניח, בדרום, ששם יש הכרח לבנות כבישים חדשים. יש גם בעיה גדולה של כבישי-גשה, כבישים המקשרים את הכביש הראשי עם המשקים והקנדות החקלאיות. גם פה ישנו אותו הגורם העומד בדרך: המימון. ובכל זאת אנחנו עומדים עכשיו בדיון אינטנסיבי לכל הפחות על מספר כבישים חדשים, שביצורם מצריך דוקא כסף רב.

אני רוצה להגיד מלים אחדות בענין תעסוקה ערבית. לדאבני אין עוד רישום של פועלים ערבים, בכל אופן לא בכל המקומות. אני מקווה, כי בחודש מאי, עם ארגון הלשכות במקומות שונים בארץ, אשר בהם יש ריכוזים של פועלים ערבים, של תושבים ערבים — תהיה לנו המינה פחות או יותר מדוייקת ממספר הפועלים הערבים המובטלים.

לא היתה רוצה למסור מספרים, ללא בדיקת נכונותם, אולם לפי מספרים שנמסרו, עובדים מבין אלפיים פועלים ערבים — אלף וחמש מאות. זה מתייחס למקומות: יפו, רמלה, לוד ומגדל.

בתוך הסכומים שהזכרתי, המוקצבים לעבודות, כלול סכום לערך 40,000 ל"י למועצות אזוריות. הכוונה היא שחלק גדול מהמועצות באזורים אלה ייעשה בידי פועלים ערבים. אינני אומרת שעלידי זה פתרנו את שאלת הפועלים הערבים המובטלים. כשם שעדיין לא פתרנו את שאלת האבטלה של פועלים יהודיים. יש תכניות לאלה ולאלה.

אנחנו רוצים בשטח של אבטלה בין ערבים לעשות שני דברים:

(א) להגיע לידיעה מדוייקת: הבלבול שהיה במקומות שונים בענין לשכות-העבודה גרם לא מעט לכך, שלא יכולו להגיע לידיעה מדוייקת. הדברים האלה יוסדרו. עד סוף החודש אני מקווה לקבל תמונה מדוייקת על מצב העבודה והתעסוקה בין הערבים.

(ב) אנחנו עושים את האמצעים האפשריים גם עלי ידי עבודות ציבוריות וגם עלי ידי פעולה קואופרטיבית

ליטה במחצית החודש מארס בערך, על הלוואות לרשויות מקומיות בסכום של 400 אלף ל"י. היא חילקה כבר כ-300 אלף ל"י, 100 אלף ל"י נשארו לתקופה קצת יותר מאוחרת. הלוואות ניהנו למועצות מקומיות מהר הבנה, שהמקומות יוסיפו כ-50% ותוצא לפועל עבודה בסכום כולל 300 אלף הלירות, שחולקו כבר לרשויות המקומיות, יצרו עבודה ב-540 אלף ל"י.

בעבודות אלה עבדו בחודשי אפריל-מאי 1800 פועלים וימשיכו לעבוד בחודשים יוני-יולי (בכספי אותו מקור) 900 פועלים.

נוסף על כך, החליטה הממשלה על מתן הלוואה נוספת של 200 אלף לירות. צירפנו אותה ל-100 אלף לירות שלא הילקנו במחזור הראשון, ויש עתה אפוא 300 אלף לירות. והספנו עליהן 50 אלף לירות של ערבות לעיריית ירושלים. בכוח הלוואה הזו של 350 אלף ל"י, היווצרנה עבודות על 600 אלף לירות למספר של 1500 פועלים עכשיו, ובחדשים יוני-יולי — למספר של 1300 פועלים, וייתכן, כי העבודה תאריך עוד גם אחרי יולי.

כפי שהראו, הרי במחזור השני יעבוד מספר פועלים קטן יותר מאשר במחזור הראשון. אמנם, התנינו עם כל הרשויות המקומיות, שכסף זה יוצא רק לאיתן עבודות שיש בהן משום חלק מכריע של עבודה ועד כמה שאפשר פחות חברים. ובכל זאת, יש עבודות שמוכרחים לעשותן, ובמחזור השני, לדאבני, נכנס הגורם של חברים באחוז יותר גדול מאשר בעבודות של המחזור הראשון.

בינוון ההליאות האלה רצוני לספר לכם, שלפני רגעיים מספר שאל אותי מישנה: "האם הכסף הניתן לה שות המקומית הוא הלוואה?" וכשעניתי לו: "כן", שאל: "ובכן, מה את חושבת, צריך יהיה להווייר אותה?" — הלוואות — יש להן טבע רע והוא: שצריך להחזירן. אבל מלבד ההלוואות נתנה הממשלה גם הקצבות למקומות, שעדיין אין בהם רשות קבועה, אשר הוכל לקבל את ההלוואה ולדאוג גם לפרעונה.

הקצבות אלו הופנו בעיקרן להעסקת מובטלי לוד, רמלה וצרי נתנו, בעזרתן העסיקו במחצית החודש מארס ובחדשים אפריל-מאי 465 פועלים; ביוני-יולי יעסיקו 350 פועלים.

מלבד זה יש תקציב רגיל לעבודות ציבוריות. התקציב הזה יוגדל, אני מקווה, בשנה הזאת ואולי אפילו יוכפל. במקום כ-400 אלף לירות — יבוא סכום הויבה יותר גדול. למניעת טעות, רצוני להגיד, כי המדובר הוא לא על סלילת כבישים חדשים, כי אם על החזקת הכבישים שישנם כבר בארץ ותיקונם.

התקציב היה בערך 400 אלף ל"י והריני מקווה שהשנה יהיה בין 750 ל-800 אלף. על יסוד תקציב זה עבדו כמשך מחצית החודש מארס ובחדשים אפריל ונאי כ-350 פועלים. מספר זה יוגדל בחודשי יוני-יולי עד ל-1200, היות והתקציב להחזקה הוגדל והוכפל.

בסך הכול עבדו בחודשי אפריל ומאי כאלפיים שבוע מאות וששים פועל, ובחדשי יוני-יולי יעבדו כ-3700 פועל.

היות וישנה עכשיו פעולת שיכון, אשר הממשלה משתתפת בה, ברוצני להוכיח כאן את המספר של 4000 צריפונים, אשר בנייתם משתתפת הסוכנות היהודית והממשלה שיהיה בשווה בסכום של 400 אלף ל"י. בהדשי אפריל-מאי עבדו בהם 300 איש; ביוני-יולי יעבדו כ-1300. כאשר אנו מצרפים מספרים אלה אל הקודמים, יוצא לנו, כי עד סוף מאי עבדו כ-3000 ובחדשי יוני-יולי יעבדו כ-500 איש וחלק ימשיך בעבודה עד סוף אוקטובר.

— הודעת ש"העבודה על מצב העבודה והתעסוקה (מאירסון, שפרינצק, רובין, לוביאניקר, בן־אליעזר, א. כהן); מצב הבריאות והאשפוז (שפירא) —

העבודה. שהוא יכול הפעם למסור רק הודעה חלקית, מפני שבחלק השני, הנוגע לעניני שיכון (ה. רובין): אני מצטער שלא שמעתי את זה. טרם מוכנה תכנית הממשלה. למרות מה ששמענו זאת מפי השר, החליטה ועדת־העבודה שרצוי שהודעה חלקית תימסר. לאחר מסירת שתי העובדות האלה אני תומך בהצעת חבר הכנסת רובין, שנדחה את הדיון לשבוע הבא, כדי לאפשר דיון אחיד.

היו"ר י. שפרינצק:

יש הצעה לדחות את הדיון לשבוע הבא. האם מי שהוא מתנגד להצעה זו?

א. בן־אליעזר (תנועת החרות):
אני מתנגד.

א. כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

אם נגזר לדון בעניני עבודה, תעסוקה וחוסר־עבודה, כוטב לדון היום: א. מפני שהענין הזה חמור ותובע בירור; ב. מפני שאני מפקפק אם לאחר שבוע נוכל לדון בשטח המקיף את כל עניני השיכון. אני, למשל, לא הייתי מציע לממשלה לגמור את כל התכנית בעניני שיכון במשך שבוע לצורך הדיון הזה. הלוואי בעוד חודשים תוכל הממשלה לציין, שהיא גמרה את תכניתיה והתחילה בעבודות השיכון בכל הארץ בהיקף כולל.

שנית, לדעתי צריך גם בעניני השיכון לדון קודם כל בוועדת־העבודה. וועדת־העבודה תוכל לדון בזה רק בעוד שבועיים כשיובא לפניו החומר — בשבוע הבא לא יוכל להיות דיון. לכן אני מציע, או שנסתפק בהודעה ונקח לתשומת־לבנו את המספרים, העובדות וההבטחות, או שנדון בענין היום.

היו"ר י. שפרינצק:

היתה הצעה לדחות את הדיון לשבוע הבא. עד לאחר הודעה בעניני שיכון, והיתה התנגדות לה. נצביע.

הצבעה

הוחלט לדחות את הדיון עד לאחר הודעה בעניני שיכון בשבוע הבא.

ב. מצב הבריאות והאשפוז

נביחנה רפואית, דברים אלה נאמרו בראשית נובמבר 1948, וכשהוועדה היא לשירותים ציבוריים סיכמה את דיוניה בסוף נובמבר 1948, היו ראשית דבריה לציין את העובדה, שמשך הבריאות הצלית, החל מחודש מאי, להמשיך בפעולת שירותי־הבריאות ואף להרחיבה במידת מה, ולמנוע תקלות רציניות בהתפשטות מחלות מידבקות. זה היה הציון שניתן למשרדנו אז, אף־על־פי שזה היה אחד המשרדים המועטים שהמאנדאט השאיר לו מעט מאד נכסים, כמעט ולא כלום במנגנון המרכזי, אך ירושה גדולה של הזנחה ועזובה בת שנים רבות.

אך משרד־הבריאות ראה תמיד את תפקידו כתפקידו של רופא הציבור: למנוע מחלות, כלומר, לשמור על הבריאות הקיימת, ולרפא מחלות.

בכל דרך, רק בכדי שנוכל להשיג ולמצוא עבודות לפועלים ערבים באותם המקומות שבהם מרוכזים תושבים ערביים ובתוכם פועלים ערביים.

היו"ר י. שפרינצק:

הנדרש דיון?

ח. רובין (מ"ם):

כנסת נכבדה, שמענו מתוך תשומת־לב רבה את הודעת ש"העבודה. הודעה זו באה במידה מסויימת בוודאי גם על יסוד תביעתנו לדיון בעניני עבודה ותעסוקה, ואמנם רואים אני את הכעיה הזאת כאחת הכעריות התכופות ביותר. שמענו כאן מפי ש"העבודה, שהחלק השני של הודעה יובא בפני הכנסת בשבוע הבא. אנו מעוניינים מכבר בוויכוח מקיף לאור כל התכניות של הממשלה, אולם בהודעה של היום עדיין לא שמענו למעשה כל דבר על התכנית המקיפה של הממשלה — אם ישנה כזו — לשם חיסול האבטלה והבטחת תעסוקה מלאה. נראה לנו איפוא כנכון, לקיים את הוויכוח על תכנית הממשלה בשלמותו בשבוע הבא. אחרי שנשמע את החלק השני של הדעת ש"העבודה.

אני מצטער, ששמענו היום רק חלק ממה שיש לש"העבודה להודיע. בעיית האבטלה והתעסוקה היא כה דחופה שדרוש דיון מהיר, וחשוב מזה — מעשים דחופים. אבל לאור ההודעה המקוטעת של ש"העבודה אין טעם לקיים היום דיון, כי הוא לא יהיה יעיל.

אין לנו איפוא, לצערנו, ברירה, אלא להציע לדחות את הדיון לשבוע הבא, תוך הנחה שש"העבודה ימצא עד אז את האפשרות להדיע על תכניות הממשלה.

פ. לוביאניקר (מפא"י):

אני תומך בהצעת חבר הכנסת רובין. אני חייב רק לתקן שתי עובדות: (א) לא מדויק הוא שההודעה נמסרה עקב תביעת סיעה מסויימת בכנסת זו. (ב) בן־אליעזר: מאין אתה יודע? עליה העובדות, העובדות נרשמו בפרוטוקול של השבוע שעבר, והנך זכורות יפה. (ב) בוועדת־העבודה, הודיע ש"ה

ש"הבריאות מ. שפירא:

כנסת נכבדה, בריאותו של ציבור דומה במידת־מה לבריאותו של יחיד. היחיד, בשעה שלבו ושאר אבריו פועלים כסדרם, אין הוא שם אליהם לב. אימתו הוא מתעורר לדעת, שיש דבר שמזו בריאות ושווה ענין המצויץ טיפול, דאגה וכסף? — בשעה שמתקלקל משהו באחד מאבריו, ומעין זה קרה בבריאות הציבורית שלנו, כשהופענו בכעם הראשונה במני הוועדה לשירותים ציבוריים של מועצה־המדינה הזמנית, יכולנו לסכם את פעולתו של משרד־הבריאות עד אותה שעה בשלושה דברים: (א) לא היו מגפות, על אף תלאת המלחמה ומוראותיה; (ב) האשפוז הקיים הוחזק במלוא היקפו ואף הורחב במידת־מה; (ג) כל העליה שגדלה נקלטה

כיבוש נצרת, נתגלו מקרים אחדים של מחלת האבעבוע עז בשני כפרים ערביים שבסביבה ומקרים בודדים במקומות סמוכים לכפרים אלה. הדבר הצריך הידוד נהיר וגמור של האזור, וזה נעשה מיד. סמוך לזה הרי כבנו את החיטון לכל האוכלוסיה במדינה.

בינתיים הספיקה הממשלה להקים שירות רפואי לערבים שאין להם כל מוסד רפואי עצמי כדרך שיש ליהודים. המחלקה המיוחדת לכך במשרד הבריאות כבר וקימה מרפאות אחדות קבועות ונוודות בכפרים הערביים.

סאניטאציה — או „תברואה“ לפי המונח החדש של ועד הלשון — גם היא תופסת מקום נכבד בתחום רפואת ריגוע שלנו. אף התיגינה הציבורית נישג לפתור בהיקף רחב ועל יסודות מדעיים את כל סכך הבעיות של ביוג, מיישנה, בריכות שחיה, בורות שופכין וסידורים סאניטאריים בבתי פרטים וציבוריים בעיר ובכפר. זהו שירות, שלא היה קיים בימי ממשלת המנדט, על-כל פנים לא בצורה זו של היום בהיקף מגמותיו וברוח פעולה.

המחלקה להנדסה סאניטארית של משרד הבריאות התחילה לנסות את ידה על כל שטח הפעולה הזה — גם במישורים וגם בעקיפין — עלידי הפעלת גורמים צבוריים אחרים, כגון הסוכנות ורשויות מקומיות. ואנו מאמינים, שכל לירה שאנו משקיעים היום בשטח הפעולה הזה, תתן כעבור זמן קצר רווח עשרת מונים; מניעת מחלה ואי הצורך באשפוז.

אלא שכאן עלי להראות על תופעה נפסדת, שהתחילה רוחה בחוגים רחבים של הציבור וגם במוסדות ציבור מסוימים, ויש לעקרה בעודה באיבה. כוונתי לאורי הלך-רוח, שהמדינה, הממשלה, היא כלי-יכולה וכל חייבת. זוהי טעות מסוכנת. דווקא בשטח התברואה, המלומה האנטימאלאריה ורפואת-המגע בכלל, נשארו שדות פעולה נרחבים לגורם הציבורי, ליזמה הציבורית הבלתי-ממשלתית — שתי-עבודה, שבהם נדרשת פעולת המוסדות המוניציפאליים, הוועדים המקומיים והגושים ואפילו בעלי-התקעות הפרטיים, גם מבחינת החוק וגם מחמת העובדה, שהממשלה ידה קצרה — וידה תקצר לעולם — לעשות את כל המלאכה לבדה.

אם מתרועעים למשל בזמן האחרון על ערימות האשפה הציבורית במקומות שונים הנושאות סכנה לסביבה, ביחוד במקומות ההתיישבות החדשים באזור רים הנושפים, יש להבהיר מכאן באר-היטב, שחובת ההרחקה של המפגעים האלה מוטלת על המוסדות המקומיים, על הרשויות המקומיות ועל כל גורם ציבורי מקומי, או כלל-ארצי כגון הסוכנות היהודית לגבי המקומות הנושפים — ולא על משרד הבריאות, שאינו אלא גורם יועץ. מורה, תובע ומסדיר בענין זה, אך לא מבצע. והוא הדין לגבי המלחמה במאלאריה, במידה קצת אחרת. גם בזה אין הממשלה יכולה לשחרר את הגורם הציבורי מוונות-הוא, ורק תוך התאזרות כל הכוחות והיך רצון טוב וכוונותו לפעולה משותפת של הציבור כולו על מוסדותיו לצורותיהם, נוכל להצליח לבצר מיקוד-טכנה מאוצנו.

לסיכום התמונה בשטח זה של רפואת-המגע רצוני לציין נקודה יסודית אחת במדיניות הכללית שלנו לעניי בריאות: אנו גורסים, שהכרח היה לנו להפריש מתקציבנו סכומים ניכרים לענף זה של הרפואה והציבור רית — ויזא תקציבנו מצומצם כמה שיהיה — כיון

רצוני לציין כאן לפניכם בכל ההדגשה, שההערכה החיובית במשרד הבריאות קיבל בשעתו מאת ועדת השיירות הציבוריים של מועצת-המדינה, לא הביאה אותו לידי שאנונת ביהסו למצב ולסכנות הצפויות לנו בשטח הבריאות. הבה נבהוין-נא, כיצד מילא משרד הבריאות את תפקידו זה כרופא הציבור. חושבני, שהמודד הטוב ביותר לבחינת הדבר לא יכול להיות במקרה זה מידת הצורך בלבד לעומת היכולת. ידענו מראש, שבשטח הבריאות כמו בכל שטח אחר של קליטת עליה — כגון: שיכון, עבודה ופרנסה — לא תוכל מדינתנו הקטנה לבדה למשימה הגדולה. המודד יכול אפוא להיות רק סיכום הפעולה עצמה, ודומני שבסיכום הפעולה הזאת ייראו לא מעט נקודות-אור, מלבד הצללים שעליהם הראו הנואמים בישיבה הקודמת.

בשטח הרפואה המונעת מחלות יכול משרד הבריאות להתברך בפעולה רבה וענפה ובהישגים לא קטנים. הקדשנו מאמצים, כספים ועמל רב לרפואה הפרבנטית, הניתנת רוחים ממשיים לבריאות הציבורית, אם כי לא כל-כך בולטים לעיני האדם ברחוב.

אך די להשיג את המצב אצלנו למצב מעבר לגבול של מדינת-ישראל, כיו שהתוצאות יתבלטו בכל זאת לעיני כל. במחנה הערבי הפילו הטיפוס והמאלאריה חללים רבים והשאירו נכים רבים עוד יותר. המספרים המטאסטטיים שבידנו כריאים, המצב במחלות מידבקות — כולל טיפוס, מאלאריה וטיפוזיד — לא היה שונה אצלנו מן המצב שבשנים תחילתו. ואל נשכח, שהשנה היתה שנת מלחמה בישראל, והתחלואה כידוע היא בת לווייתה הנאמנה של המלחמה. והשנה היתה גם שנת העליה הגדולה. מקרי טיפוס-הבטן למשל, היו השנה פחותים במספרם האבסולוטי לעומת השנים הקודמות, ופחותים עוד יותר מבחינה יחסית בשיעור-לגיוולה הרב של האוכלוסיה בארץ בשנה הזאת עיי העליה.

מקרי מאלאריה היו בעונת 1948 לא יותר מבשנת 1946, שהינה בכל אופן שנה רגילה. לא יכלנו להגיע לזיושג המזהיר של 1947, שבה כמעט שלא היתה מא לאריה בארץ. אי-אפשר היה להגיע להישג הזה, בשעה שרובבות מחילינו היו לגים בלילות בחוץ במשטלים ובחפירות. אך המאלאריה היתה אויב שיש להילחם בו בהתמדה, ובתוך כל קשיינו התקציביים בשנה זו מצאנו 100 אלף לירות לפעולה מונעת בשטח זה. משתתף אתנו גם משרד-הבטחון בטכום נוסף של 50 אלף לירות והפעולה מתנהלת במשותף. החורף היה גשום מאד, ולפי דעת המומחים תגול השנה סכנתו המאלאריה ותרכה. אי-יש לקות, שעי הפעולה הפרבנטית המורית והענפה מאד, שהיא עתה במלוא עיצומה, נצליח לרסן את הסכנה ולהפחיתה עד למינימום.

סכנת המחלות המידבקות היתה במדינת-ישראל לא רק סכנה שבפרוטציה, וגם לא רק סכנה שראינה, אותה ואח תוצאותיה העגומות, מרוחק, מעבר לגבול הערבי. היו התחלות רציניות של מחלות מדבקות בתוך מדינתנו, והודות לעירנותו של מנגנון הרפואה המונעת של משרד הבריאות, נמלטנו מהתפשטותן של המגפות הללו. אציין רק שני מקרים: כשכשנו חיילינו את עכו, השתוללה בה מגפת טיפוס-הבטן במלוא עצמתה. פעולת בידוד וחיטון מהירה מנעה את התפשטותה, והפיקות על נקודות-המוקד לא הוסר במשך כל הקיץ עד שנת-ברר, שהסכנה חלפה. והוא הדין לגבי הסכנה הרצינית של מגפת-האבעבועות. עכשו כבר מותר לגלות, שאחרי

שרין כ"צ/2 מכלל מספר המיטות שבאשפוז הציבורי בארץ ותומכת ברבע של כל המיטות באשפוז הציבורי הבלתי-משלתי.

אלא שהתמונה בכללותה משתנה הרבה אם רואים את האשפוז הצבאי שלנו כדרך שרואה אותו משרד הבריאות: ודווקא, שהימנה ידלה הגורם הממשלתי וזאוריה מספר לא קטן של מיטות בעתיד הקרוב. ואני רוצה לציין, שראיה זו של הדברים אינה לדידנו ענין של צירופים סטטיסטיים גרידא. היו לא מעט גורמים חשובים, שביקשו לגשת לחיסול מוורג של פוטנציאל האשפוז הצבאי עם שוך הקרבות, ורק בזכות השפעתו המוכרת ולחצו של משרד הבריאות נעכב התהליך הזה.

כי אמרנו: בדרך בין חיסול ובין הקמה מחדש של המיטות באחוזות האורחיות, יתבזבז גם זמן וגם כסף, וכחוצאה: הפחתת כוח האשפוז שלנו. אם מצר פים אפוא, אני הסקטור הצבאי של האשפוז, שבו אנו אומרים להיבנות גם לשם צרכים אזרחיים, ובחלקו כבר התחלנו להינות ממנו — נבין, שהממשלה הקימה בשנה זו רשת אשפוז, העולה כמעט פרישלושה על מה שהיה במדינת ישראל ביום תקומתה.

אנו דנים היום על כמיות, אך לא היוני רוצה להבליע את הישגינו גם באיכותו של האשפוז. כולנו זוכרים, מה היה ערכה המעשי של המיטה בבי"ח הממשלתי בימי המאנדאט. נסתפק כאן בציון קצר של העובדות, שרמת בתי-החולים שלנו עלתה במידה רבה בשנה זו ויהיה נכון לומר, שבמקום הרמה המאנדרטאית, יש לנו היום רמה יהודית בבי"ח הממלכתי.

ברם, משרד-הבריאות עוסק בהרחבה נוספת. כל עצה תוכננו של רשות-האשפוז מהוושב להרחבה. בתחום התקציבי, שעם הגדלתו יוגש בקרוב לכנסת, כלולה תכנית של הקמת 400 מיטות נוספות בזמן הקרוב ביותר, בין שלוש מאות מיטות לחולירוח והשאר מיטות כלליות. מהוץ לתכנית-ההרחבה הרגילה מגיעה הממשלה כיום תכנית לשעת-חירום להקמת 600 מיטות בזמן הקרוב ביותר, בהן קרוב שליש מאות מיטות כלליות וכולן ניכר ליולדות — שני הענפים, שבהם החויף המחסור ביותר לנוכח העליה. אם החזקת מיטה עולה כיום אלף ל"י לשנה, וזרי ברור מהו הנטל הכספי הנוסף, שהממשלה מעמיסה עכשיו על עצמה. יש לזכור, שמשרד הבריאות התחיל בפעולתו אשתקד בתקציב של 40,000 ל"י לחדש והיום מגיע תקציבו הרגיל כדי 180,000 ל"י ומעלה לחדש. מלבד 660,000 ל"י לשעת-חירום, ורצני לומר, שגידול זה בסכום התקציב שלנו מעיד משהו על עירנותו של משרד-הבריאות לתפקידיו בכלל ולתפקידיו האשפוזי בפרט. גידול זה בתקציב הוא תוצאה של תביעה ואזעקה מתמדת בפורום הממשלתי, זו לא היתה אזעקה ברהוב, אך אני יודע אם משום כך היתה פחות יעילה.

העמדתה את הממשלה על הסכנות ועל הצרכים, ולא תפסקו לתבוע את הגדלת תקציבנו. הענינו לסכור מים ניכרים. השנה יהיה התקציב הרגיל למעלה מ-2 מיליון ל"י.

כאן גם המקום לציין, שאם גם נכון ששאלת האשפוז היא בעיקר בעיה תקציבית — הרי היא לא רק כספית בלבד. אין בתי-חולים צומחים בין-לילה, גם כשיש תקציבים. דרושה התאמת הבתים, הכנת

שאנו סבורים, ולדעתנו בדין, שפעולת אשפוז, ותהא גם הרחבה ביותר, לא תצליח אם לא תלווה אותה גם פעולה מינעית ראויה לשמה, זוהי פעולה החוסכת בעצם טיבה את הצורך באשפוז.

וכאן, על רקע זה, אנו מגיעים לבעיה הגדולה והקשה העומדת לפני משרד הבריאות: האשפוז.

הנצב בשטח זה היה קשה מאד בארצנו גם לפני היות המדינה. העדר האשפוז המספיק הוא, הייתי אומר, מחלתה הכרונית של ארץ-ישראל. כלל מספר המיטות בארץ מפגר במידה קשה אחרי הצורך זה שנים רבות, וכשקמה מדינת-ישראל, קבענו לנו לקו: ממשלת-ישראל תשאף להרחבה של האשפוז ככל שידה מגעת. כיצד קיימנו את הכלל הזה הנקוט בדידנו?

ראשית כל הרחבתו את התמיכה הממשלתית לבתי-חולים ציבוריים, שהקיף ככל האפשר את כל מוסדות האשפוז הציבוריים בארץ. אם, הממשלה נתנה אפוא כרבע מהוצאות ההחזקה של כלל המיטות באשפוז הציבורי בארץ, הרי רבע מ-1500 המיטות הללו נתקיימו על-ידי הממשלה.

זה היה מאמץ כספי לא קטן למדינה עם התהוותה, שנטל כספי עצום של הוצאות והמלחמה העיקר עליה. מהתקציב הנוכחי, שיובא בקרוב לפני הכנסת, מוצעת הגדלה של סכום התמיכה מ-200 לירות עד 300 לירות למיטה, שתגדיל כמובן את חלקה של המדינה בנשיאת הנטל בעקפיין של האשפוז. קיוונו, שעל ידי תמיכה זו, שניגנה ביד גריבה בהרבה מאשר בימי המאנדאט — שהרי אז ניתן לא לכל המוסדות ולא באופן שווה לכל בית-חולים, רק מחצית הסכום שאנחנו נתנו — שעל ידי כך נעודד את הגורם הציבורי להגדיל את מספר המיטות באופן ניכר.

עלי לציין כאן את העובדה העגומה, שכל מוסדות הבריאות הציבוריים בארץ לא הוסיפו במשך השנה הקשה הזאת אלא 52 מיטות. מה 26 מיטות בבית-החולים העירוי בתל-אביב, ו-17 מיטות לחולירוח בבית-החולים „גיהה“ של קיפת-חולים. כל העול של הוספת מיטות לרשת האשפוז המפגרה של הארץ נפל אפוא על המדינה. והמדינה הוסיפה השנה מספר ניכר של מיטות. משרד הבריאות לבדו, בתקציביו המצומצמים, הוסיף השנה 358 מיטות, מהן — בבית-החולים הממשלתי בחיפה 200 מיטות, בבית-החולים הממשלתי לחולירוח בבת-ים 15 מיטות, לחולישפת ב„מקור-חיים“ 90 מיטות, בבית-החולים הממשלתי על שם שווייצר 20 מיטות, ואך זה אתמול פתחנו מחלקה ראשונה ליולדות בבית החולים דגאני ביער, ובה 30 מיטות, וכבר אפשר לברך היום ברכת מול טיב על שלוש יולדות בריאות ושלמות שם. קבלת 50 המיטות של „מקור-חיים“ מאת הממשלה אף שרה לליגה לכלחמה בשחפת לפתוח את „נוה און“, אחרי שהקלנו עליה את העול.

נוסף לכך מחזיקה היום הממשלה — מה שלא היה באחריותה עד כה — כ-1000 מיטות במוסדות לחולירוח של גפן שהוחרמו על ידי הממשלה, 500 מיטות לחולירוח בבת-ים, 160 מיטות בנחריה. כשמשרד-הבריאות הוקם אשתקד, היו לו באחריותו הישירה בסך הכול 385 מיטות. היום, עם קבלת מוסדות ומיטות במשך השנה, מחזיק משרד-הבריאות כ-1125 מיטות.

מספרים אלה מוכיחים, שהממשלה הפכה במשך השנה לגורם עיקרי באשפוז, כשהיא מחזיקה היום במי-

בבתי-חולים כלליים שונים 10,000 ימי מחלה, בבתי-חולים ממשלתיים 3000 ימי-מחלה, ז.א. עולים שקיבלו את טיפולם ע"ח השירות הרפואי או הממשלה, תפסו באותו זמן 450 מיטות בערך בבתי-חולים הכלליים. באותו חודש דאג השירות ל-700 יולדות ו-360 חולי-שחפת במוסדות שונים. ול-150 חולי נפש. נוסף לכך מחזיק השירות הרפואי את המוסדות העצמיים שלו. כדלהלן:

בית-החולים לילדים בפרדס חנה	40 מיטות
בית-חולים לילדים ברעננה	25 מיטות
בית-החולים בבאר-שבע	25 מיטות
בית-החולים בכפר ברנרד	38 מיטות

בס"ה 128 מיטות.

חדרי החולים בכל המחנות מכילים 250 עד 300 מיטות בערך.

בכל מחנה יש מרפאות כלליות וכן גם מרפאות לריפוי שניים. בשם לב לתנאי השיכון הקשים. היה מצב-הבריאות בדרך כלל משובע-רצון עד כה. היו התפרצויות מצומצמות של מחלות מידבקות אחרות, אך לא היו עד כה מגפות רציניות. ברם, מצב הבריאות של הילדים, ביחוד של התינוקות, הולך ומחמיר, וביחוד לקראת הקיץ, ויש צורך בפיתוח שירותים נוספים לתינוקות וילדים.

תכנית ההיריון, שעליה דברתי לעיל, מכוונת איפוא לא במעט להקל על מצוקה זו. אינני יכול לגמור את הפרק הזה על השירות הרפואי, בלי לציין בפומבי את הכרת-התודה, שהממ"שלה רוחשת לעובדי-השירות הזה, הרופאים, האחיות והאחרים, הם ממלאים תפקידים בתנאים קשים מנשוא, ומוכנים בכל עת להיענות לתביעה.

בשובנו לבעיית השחפת וחולי-הרוח ומחלות מיד-בקות אחרות עלי להבהיר, שעם כל מאמציו ומאמצי המוסדות האחרים שבארץ בלבד, לא נגיע לפתרון השאלה הזאת, אם יש עכשיו צורך ב-5000 מיטות כלליות ועוד 4000 מיטות להשפת וחולי-הרוח — ולנו בארץ יש לפי שעה 2500 מיטות ממשלתיות וציבוריות ועם תכניות ההרחבה עוד 1000 — הרי שעוד רחוקה הדרך מפתרון. עלינו לשנן איפוא לעצמנו ולעם. בארץ ובגולה, שאת פתרון בעיית האשפוז בארץ — כחלק בלתי נפרד של בעיית הקליטה בכלל — יוכל לפתור רק העם כולו ובמאמצים גדולים מאד. מלבד הממ"שלה, הרתומה. כפי שראיתם, לא מעט, עלינו לרתום בפעולה את הסוכנות היהודית, הרשויות המקומיות, מוסדות הבריאות השונים הפועלים בארץ וגושים ציבוריים שונים שבגולה. כגון הגוינט ואחרים. המלחמה במחלות בד-בבד עם עליה בלתי-פוסקת, היא מלחמה ממש, שיש לנהלה כמו כל מלחמה — והדרשת גם קרבנות. אנו צפויים עוד לכשולונות לא מעטים. אך, זוהי המשימה שהוטלה עלינו וזהו החפץ קיד. יש לאמץ את כל השרידים, לגייס כל גוהם הבא בחשבון כעזר — ורק אז יש לנו תקווה שנצליח בעזרת השם להתגבר על סכנות אלה כדרך שהתגברנו על סכנות אחרות.

היו"ר י. שפרינצק:

הנדרש דיון? (קריאות: כן!) היספיקו עשרה

הפרסונל הרפואי (ביחוד אחיות) והאדמיניסטרטיבי ורכישת הציוד. אלה הם קשיים, שלגמרי לא קל להתגבר עליהם בתנאי היום. אנו יודעים משהו מקשיי ההכנה של מוסדות אחרים בהקמת בתי-חולים. הדבר מצריך חדשים ארוכים של עבודה וגם אחרי החדשים רבים עוד לא הצליחו מוסדות מסוימים בארץ בעלי ותק ומסורת-פעולה להקים בתי-חולים אחד נוסף.

כשאנו עומדים בפניך זה כדאי לציין בקיצור, באיזה קשיים פעל משרד-הבריאות מראשיתו ועד היום להקים מנגנון, יש מאין, לצייד את המשרד בצרכים האלמנטאריים ביותר תוך צפיית השיכון של הקריה, וכל זה בלי תחבורה מתאימה — לא קלה היתה המלאכה.

גם היום אנו נתקלים בקשיים, וכנראה שנצטרך להשתמש בצו. לא הייתי אימר צורגוס, אך כנראה שאנו עומדים בפני גיוס האנשים הדרושים, וביחוד גיוס האחיות.

פתיחת בתי-החולים דג'ני התעכבה, אולי למעלה משבוע ימים, כי לא יכלנו להשיג אחיות. אם מדברים על 600 מיטות, הרי זה מחייב 600 עובדים. בערך עובד אחד לכל מטת. כנראה שלא תהיה לנו דרך אחרת, אלא להטיל את מרות המדינה על כל אלה ההיבים לבוא לעזרתנו.

שחפת וחולי-הרוח: עם זרם העליה הגדול החמירו שתי הבעיות האלה. אשפוז חולי-השחפת וחולי-הרוח, במידה מסוכנת מאד, כל בעיות האשכז הכללי שלנו, אינן באות בחומרתן עד קשיי האשפוז הספציפי הזה. גם בשטח זה עשינו לא מעט. כבר הזכרתי את קבלת בתי-החולים במקור-חיים, מאת חולי-שחפת מוחזקים על-ידי הממשלה במוסדות שונים ובצורות שונות. נתנו תמיכות בסכומים ניכרים למוסדות השונים הממזיקים חולי-שחפת וחולי-הרוח. הממשלה מחזיקה כמאתיים חולים במוסדות פרטיים ונוסף על כך 260 במוסדותיה שלה. אלא שאהוז החולים עובר עם כל עליה נוספת על כל אפשרותה הכספית של המדינה. כ-1000 חולי-שחפת מכותבים בארץ בלי אשפוז, ומסכנים את בריאות הציבור. לצערי עלי לציין, שבבתי-החולים העירוניים כאן כבר נמצאים ילדים שנדבקו ע"י החולים שעלו מן הגולה. וכאן עלי לומר כמה מלים בקשר לשירות הרפואי: עם כל הליקוים שמבקרים יכולים למצוא בו — אין הביקורת יכולה להאפיל על העובדה היסודית, שהוא המנוף הנושא תוך קשיים לאין שיעור ותוך סבל ומסירות לאין קץ של רופאים, אחיות ועובדי דים. את כל נטל עבודת-הבריאות של העליה, בנוגע לשירות הרפואי מתבדים כל החישובים התקציביים שלנו. כעבור זמן קצר, מאחר שנחשול-העליה מקציץ קעים את כל החישובים, השירות משתדל למנוע עליית חולים, ויש בדיקה מוקדמת ויש פיקוח, אך בין העור לים המתפרצים לעלות ארצה יש מספר לא קטן שלמד להתגבר על כל מחסומי-הביקורת והם מגיעים הנה בכל הדרכים. הממשלה נצטרך להעמיד לרשות השירות הרפואי מיליון לירות נוסף לשני המיליון של תקציב משרד-הבריאות ונוסף לתקציבה של תכנית-ההיריון. כדאי, איפוא, לציין כמה מספרים על היקף השירות הרפואי: עובדים עכשיו בשירות זה 60 רופאים כלליים ומקצועיים, 112 אחיות, 35 עובדים אחרים, 2 נהגים, 8 רופאי שניים, 8 אחיות לריפוי שניים בס"ה 245 עובדים. בחודש מארס 1949 תפס השירות הרפואי

המור, החצרות מלוכלכות, כאילו מיסכנים הם בעלי-הבתים ואי אפשר להטיל עליהם אחריות לכך.

גם הוועדה לשירותים ציבוריים מולה היה ברע. שמענו בוועדה לשירותים ציבוריים דיווחשבון קשה מאד מפי ראש השירות הרפואי ד"ר גרושקה, ודרשנו מאת הוועדה לשירותים ציבוריים, להזמין את האהראי בממשלה לעניני האשפוז לדיון משותף על אמצעים לשעת-חירום. אך לא זכינו במשך למעלה מחורש ימים לשמוע שום הודעה ממשרד-הבריאות, וזכות זו נתמלגלה על יסוד הצעה לסדר-היום.

אני לא אעסיק בתיאורים על מצב התחלואה בארץ. קצו זאת ויעשו זאת אנשים בקיאים יותר ממני במצב הבריאות, אך אליבא דכולם — כמצב הבריאות מאיים על הישוב כולו. אם אנו שומעים, שלמעלה מ-1700 חולי-ריאות וחולי-שחפת מהלכים בינינו בלי אשפוז, מלבד כל מיני מחלות מידבקות אחרות, הרי צריך היה לדעת, שהמצב הוא חמור. מה אצלנו בישוב חיי ילד? גאים היינו בכך, שתמותות וילדים בארץ היא הנמוכה ביותר כמעט בכל העולם. חדרנו לנפשו של כל ילד, ומה גם ילדו של משפחות עולים, שבשנות המלחמה אפילו הטבע מנע מהן את הילדות. והנה ידוע לנו, שבחודש מארס היה בבית-החולים העירוני 20 ילד מטוקסיקוזה. איפה היה היום של משרד הבריאות?

כשנבחרה ועדת-המשנה ונפגשנו עם שר-הבריאות, הכביר לנו, שכדי להקים בתי-חולים נוספים, נחוצים לנו זמן וגיליונים. וצריך היה בוועדה של אנשים פשוטים, לא שרים ולא רופאים, להעלות הפשרות הקיימות בארץ, כדי לאחוז באמצעי-החירום. (מ. ש פ י ר א : אני סבור, שגם חברת הכנסת חייבת למסור דברים כפי שאמרת אותם. היו עוד אנשים ששמעו מה שאמרת).

אנשים אלה יאמרו, אם לא דייקתי במשהו. אם במצב רגיל, לא של עליה, ישנו משכע עד שמונה מיטות לכל אלף, הרי ברור היה, שבארץ של עליה — ואיוז עליה, ועליה מאין! — צריך לקרוא הקיץ להכין תכניות נוספות, ומה גם בתנאי הצפיפות השוררת במחנות העולים.

כשאמרנו בוועדה לשירותים ציבוריים, שהשאלה היא דהופה דוחא בקיץ, וצריך לאחוז באמצעים, אם גם פרי מיטביים, כבר לקיץ הזה, אמרו לנו שזה, בלתי אפשרי. והנה מתברר, וכבר שמענו היום משרד-הבריאות, שהוא מקוה שבראשית יוני אפשר יהיה לפתוח בתי-חולים נוספים. אך חילוני היינו מתחילים בפעולה זאת עם הסימן הראשון של מחלת-הטוקסיקוזה, ייתכן שהיינו מונועים כמה וכמה אסונות.

אפשרויות היו. אין זה סוד צבאי, שישנם בתי-חולים צבאיים הפשיים והם עולים. הממשלה היתה צריכה להביא, שצריך להשתמש בהם בנקופת-חירום. כשאמרנו: הבה נעשה נסיון, לפתוח לשעת-חירום, להעלות את מספר המיטות לכמה מאות ועלידי כך להתיקרב למצב שלא יהסר לנו אלא שילוש מיטות, היה זה נראה כאגדה. נכון שנחזק לזה כסף. הנמשלה לא הוכל לפתור לבדה את בעיית-האשפוז כילה. הסתדרות, "הדסה", שכל אמריקה חושבת, שהיא הפותרת את בעיית-הבריאות בארץ, חייבת להעמיד את עצמה לשירות הבריאות במינה מאסטימאלי.

אני חושבת, שהגיונט, שלא עשה כלום כדי לשפר את מצב בריאותם של חולי-השחפת וחולי-החירום עוד בהיותם בגולה, חייב לשאת אתנו בעול הגדול הזה.

רגעים? (י. בן-אהרן: רבע-שעה!). רבע שעה? טוב. אני מבקש שירשמו לרשות הדיבור אלה שהרימו את ידיהם.

רשות הדיבור ליו"ר ועדת-הכספים.

ד. צ. פנקס (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה. שר-האוצר הביא הבוקר אל ישיבת ועדת-הכספים הצעה לכיסוי תקציבי לתכניות של משרד-הבריאות, אשר פרטים שלהן שמענו עכשיו מאת שר-הבריאות. אני שמח לציין, שהפעם היו גם לבו של שר-האוצר וגם לבותיהם של חברי ועדת-הכספים די רהבים, כדי לאפשר לממשלה לפעול ללא כל עיכובים להגשמת התכניות האלה.

אנחנו, חברי ועדת-הכספים, היינו משוכנעים, שהתכנית, כפי שהובאה לפנינו, היא המינימום שהיבה לעשות: מיר ושיאן בה פתרון סופי לבעיה. כדי לא לעכב את הפעולה, מצאה ועדת-הכספים לנכון להציע לכנסת ליכות את כוחה של הממשלה לגשת מיד, במסגרת התכנית של אשפוז לשעת-החירום, להתקנת מספר מיטות לחולים, בהתאם להודעה שנשמעה כעת מפי שר-הבריאות ואשר פרטים עליה נמסרו עוד קודם לכן בוועדת-הכספים.

יחד עם זה ברור לנו, לוועדת-הכספים, שעול האשפוז אינו יכול להיות נזון רק על המדינה והממלכה. כי צרת האשפוז מורגשת במיוחד בין העולים וילדי העולים. ומחובת העם כולו להשתתף בנשיאה בעול זה. המכשירים לכך הם, לדעתנו, הסוכנות היהודית והסתדרות "הדסה".

משום כך ההליטה ועדת-הכספים לדרוש כיאת שר-האוצר לנהל משאומתן עם הגורמים האלה, שה"דבר נוגע להם — הסוכנות היהודית ו"הדסה", כדי להשיג השתתפות מהאמה מצידן באשפוז חולים, בעיקר בין העולים. אנחנו לא קבענו באופן סופי ומוחלט את הסכומים הדרושים לשם ביצוע התכניות האלו שהובאו לפנינו. אלא החלטנו שהסכומים אשר דרושים ואשר ישלמו מקופת הממשלה לביצוע תכנית זו של אשפוז לשעת-החירום, יירשמו בתקציב השנתי 1949-1950. שעוד יובא בקרוב לפני הכנסת. בסעיפים המתאימים כגון בריאות וקליטת עולים.

אלו הן ההחלטות של ועדת-הכספים. שעלי להביא לפני הכנסת הנכבדה. הן נתקבלו על דעת כל החברים ללא הסתייגות. ואני מקווה, שהכנסת תאשר אותן ותאפשר לממשלה לפעול מיד. עם הדיון על התקציב הכולל של השנה הזאת ושל משרד-הבריאות בתוכו, בוודאי עוד נשוב לדון על פרטי המבצעים למען אשפוז האוכלוסיה ובריאות העם.

חנה למדן (מ"מ):

יש להיות לחבר הכנסת רוקח, שזכה אותנו בדיון על עניני האשפוז, אולי זה גם מפני שחבר הכנסת רוקח הוא גם ראש עיריית תל-אביב ומצפינו לא כל כך בסדר לגבי מצב האשפוז, כי ב-10 השנים האחרונות כמעט שלא הגדיל את מספר המיטות בבתי-החולים העירוניים. ולא רק זאת, אלא בתי-חולים נוסף הנמצא בקריה, עומד כוכן לפתיחה, והוא עדיין נעול, בגלל תכנית יותר גדולה, אך בינתיים לא בוצעה התכנית הגדולה וגם לא התכנית המצומצמת. גם המצב הסאניטארי בעיר

י. רוקח (הציונים הכלליים):

כנסת נכבדה, לא ידעתי ששרה-הבריות הוא משורר; כל הרצאתו היתה כעין שירה. הייתי רוצה שיישאר בתחום של שירה-הבריות ושירה-האוצר ישר את דבריו. שירה-הבריות היתה צריך לדרוש עוד יותר, ואה"כ לתת לשרה-האוצר ולוועדת-הכספים לצמצם ולקמץ, ולא לדבר על שני מיליון ל"י כאילו זה סכום עצום בשביל בריאות העם בישראל. איני חושב ששני מיליון לירות זה סכום גדול. אני בטוח שדרוש סכום הרבה יותר גדול.

הרגשתי סיפיקמה בדבריה של הגב' למדן. אמנם לא חיתיתי שיענוד לי זרידפנה, אך אני מקבל ברצון את זר הקוצים של הגב' למדן. מצפוני הוא באמת אינו כל כך נקי לגבי עניני הבריאות. כשם שהוא אינו נקי לגבי הרבה דברים אחרים — חסרים לי בתיספור ריבוי. חסרים לי סכומים להונת של ילדים. חסרים לי כבישים ונקיון, ואנחנו בעיריה נלחצים מכל הצדדים. בכל זאת יש לבית-החולים העירוני זכות אחת: היא קיבל בשך שנים רבות הרבה חולים לא רק מהשטח המוניציפאלי של ת"א כי"אם מכל הסביבה, שהיתה עניה מאד בבתי-החולים. והוא היה כמעט היחיד בכל המחוז הזה עד להקמת בתי-החולים בילינסון. לא אכנס עתה לתיאור הקשיים שמנעו את ההרבה בית-החולים העירוני. אני מקבל את המספר של 1000 מיטות חדשות. שהוצאות להחזקתן לא ייכללו בתקציב הבריאות היגיל. מאלף המיטות שיתוספו ויחזקו 200 ע"י עיריית תל-אביב מתקציבה הרגיל. 200 יסידרו ע"י קופ"ח עיריית ת"א ו-600 יסידרו ע"י הממשלה. התוספת של 600 מיטות הישנה ע"י הכנסת, והדחיפה לכך נתן היושב-ראש שלנו. שדרש למצוא דרכים לשיפור המצב. אני יודע שיש מרחק רב בין החלטה על הקצבת סכומים ובין העמדת השירות הזה לרשות הציבור, ותביעתו היא. שהמיטות יתוספו ללא כל דחייה.

הציוד ישנו. הבתים ישנם. וניתנה לי אפשרות לתת עשרות מיטות לבתי-החולים בתל-ליטוניסק. בעצמי, ביפי ולבתי-החולים אחרים. צריך רק להעמין לישות משרד-הבריאות ואז אפשר יהיה לפתוח את המיטות הנספסות בלי כל דחייה. אך זה לא הסוף. אם אעשה חשבון של 250 אלף עולים השנה. מזיום עד סוף השנה, ואם המספר של חמש מיטות לאלף זהו המינימום — בעיר וזעזעה מגיע המספר לשבע מיטות לאלף ובעיר-עליה עוד יותר — יוצא שנצטרך להעמיד יותר מאלף מיטות רק לעולים אשר יבואו במשך השנה לארץ. לאחר שייפתחו כל המיטות החדשות, נדאג למיטות נוספות בשביל האוכלוסיה הקיימת ובשביל העולים החדשים. אין לחשוב. שבה נכתר את כל זובעיה עד סוף מארס 1950. זהו פתרון זמני המאפשר לנו הפסקת נפוש לחדשים מסכר.

שרה-הבריות אמר, שאין הממשלה יכולה לפתור את בעיית התחלואה בארץ. לפי דעתי הייבת הממשלה לפתור בעיה זו. איני אומר שהיא אינה צריכה להיעזר ע"י הרשויות המקומיות, אבל היא הממשלה העיקרי שצריך לעשות זאת על אחריותה המלאה — לגבי מחלות-רור, מחלות-ריאה ומחלות שידבקו אחרות. הטיפול במחלות האלה צריך להיות תפקידה הראשי ובאחריותה המלאה של הממשלה. ישנה הזנחה איומה בשטח זה עוד מימים שעברו. אני רוצה להזכיר

אך יחד עם זה צריך לשתף גם מוסדות רפואיים קיימים. אילו היתה הממשלה נוקטת בקו של תמיכה ועידוד למוסדות רפואיים, היה קיים מצב אחר. אקח לדוגמה את קופ"ח, קופ"ח ביטוח-הבריאות, המגישה עורה ל-350,000 נפש בערך, וביניהם עולים רבים. וקופ"ח לבדה לא תוכל לשאת בעול זה של קליטת עולים חולים. אילו היה משרד-הבריאות יוצא מן המסגרת הזאת של צרות-עין ורואה במסד כקופ"ח מוסד ביטוח עממי חשוב, היה מעודד את קופ"ח ורשויות מקומיות. הממשלה לבדה לא תפתור את השאלה, כי אם היא תלך בדרך שבה היא הולכת, הרי מי יודע, מתי נגיע למצב סדיר פחות או יותר.

אחת הבעיות הקשות והחמורות הוא הפרסונאל הרפואי. בהתקשר לאחיות אינם מספקים במידה מספיקה אחיות לצרכים רפואיים. אני יודעת גם זאת, שעבודתה של האחיות היא מן הקשות שבעבודות. בעיד שהחוק להגנת האשה והאם מנע על אשה עובדת מעבודת לילה, הרי האחיות מוכרחות לעבוד גם בלילה. מספר גדול של אחיות, שהן אמורות לילדים, עוזבות את עבודתן מפני שהן אמורות לילדים ומפני ששכרן יוצא בהפסדן. כשהן זקוקות להיעזר בעובדת בבית לשם טיפול בילדיהן, אין להן לאחות שעות קבועות בעבודה. באשר יש לה שמירת לילה, וכל זה נוטל ממנה את האפשרות להמשיך בעבודה, ואחוז האחיות העובדות הממשיכות בעבודה, עושות זאת במאמצים בלתי רגילים.

כשהשכתי, כיצד נגיע לכך, שנגייס אחיות בעלות מקצוע, חשבת קודם-כל שיש להקל ולהסדיר את עבודתן. שתוכלנה לעמוד בכל. והממשלה צריכה להיות הנותנת את האות לשיפור התנאים לאחיות. אך יש גם להיות העובדות גם בבתי חולים צבאיים כאחיות מעשיות. הבקצוע איננו קולט אותן עם שחרורן כאחיות מוסמכות. במקום להעביר בתי-החולים צבאיים לשירות-הבריאות כעת, צריך להשאיר את בתי-החולים הצבאיים כפי שהם, על הפרסונל שלהם, והם יקלטו עולים חולים. ב"ס יסודר במקום, והאחיות האלה, כגמר השירות הרפואי שלהן, התיינה אחיות מוסמכות.

בוה יתוספו לנו כוחות עבודה. בוה נמנע ונימנע מדברים מכאיבים, והטלת חובה ושירות.

אמרנו בוועדת השירותים הציבוריים, שיש לעשות במחנות כמה סידורים, שימנעו אסונות. יש מביאים לבתי-חולים ילדים לאחר יאוש. מפני שלא היה סיפק בדי הרוכא. או מפני שלא היו לו המכשירים והתנאים הדרושים במקום. לעשות את הטרנספוזיה הדרושה, כדי שהילדים יחזקו מעמד לפני שהם מגיעים לבית-החולים. אנו צריכים להרחיב בתוך המתנה את הקליניציאציה; עלינו לאחוז באמצעים, שדברים אלה יימנעו.

במשרד-הבריאות צריך להיות יותר יומה ויותר עירנות, כדי למנע אסונות הניתנים עלינו ממצב בריאות ירוד. וגם אסונות הבאים מתוך הזנחה.

ועוד הערה אחת. בימים האחרונים מופיעים כל מיני מאמרים בעיתונים ובהם נשמעת הנימה: במקום להביא עולים ולא להכין לחולים שבהם מיטות בבתי-החולים, מוטב לא להביא אותם. נימה דומה לזו נשמעה גם בדברי שרה-הבריות ושרה-עליה. צר מאד, שדווקא הוא השמיע דברים מסוג זה.

אות העם תובעת לפחות איש "שלם". אינני מבין, כיצד בגלל מפתחות ומפלגות, יחסי עדות ודתות יכ" דומה — יוקרש לבריאות העם רק שליש של אדם, ויהיה הוא האדם השניוני ביותר והמחונך ביותר. בארץ הקולטת עליה נירובה, באים אליה אנשים רציצים ושבויים, מביאים אליה חולים כרוניים מחוץ לארץ — לא ייתכן שלא יהיה שריבנות שלם המקד דיש עצמו כליז לענייני הבריאות.

אני מציע שמר שפירא יישאר שריבנות, ואני מסכים אתה שצריך להיות איש מיוחד אשר יעסוק בענייני פנים, אבל לא ייתכן שלענייני בריאות יוקדש רק חלק מזמנו. לא איכפת לי מי מהקולאציה יעסוק בדברים אלה, אבל אין למנות לתפקיד זה אדם שמחפ" שים לו משרה. אני ממבר גלויית, אנו נדרשים לדי אוג לבריאות העם. ואם מר שפירא לא יעביר חלק מעבודתו לאחרים, לא נסכים להמשיך במצב הקשה שנוצר רק משום כך, שצריך למצוא משרה למישהו מהקולאציה ושגלל זה נמסר לו את תיקי הבריאות. זה צריך להיות איש מתאים היודע את העבודה. אני מקווה, שהכנסת הבין למה אני מתכוון.

ר. שריבמן (מפא"י):

אין לי ספק, שזועדת השירותים הציבוריים יש לה חלק בהמרת הפעולות שנוכח בהודעת שריבנות היום, ובשיפור מצב האשפוז להבא. אולם יהיה זה יותר מדי, אם אנו נופיע לפני הכנסת ונרצה לתאר את המצב כאילו אנו הצענו את פרטי הפעולות, עליכן סבור אני, שחברת הכנסת חנה למדן לא דייקה באמרה שאנחנו—ועדת השירותים הציבוריים—יומנו את ההצעות ואת התכניות. אני רוצה לקבוע, שזועדת השירותים הציבוריים שמענו איננו פורמאציה מעניינת והשובה מאד על התכנית והפעולות של משרד הבריאות מאנשי משרד הבריאות וממר קניבסקי, כי"ר הוועדה הבין-משרדית לתכנון הביטוח הסוציאלי, ואפשר לקבוע בוודאות, כי תכנית אינן חסרות, וכי האנשים האחראיים לעניינים לא רק יודעים מה יש לעשות, אלא גם נתונים בתהליך העשייה גופא, אם בתי-החולים דג'אני נפתח לפני יומיים, הוא נפתח לא משום שביום ההמשי ישובה ועדת השירותים הציבוריים עם שריבנות, ולא משום שביום המשיי העלה מר רוקח את בעיית האשכז וציון שאפשר לפתור את בתי-החולים הצרפתי וכו', אלא משום שפעולות ההכנה וההתגברות על מבטלים, שעמדו בפני משרד הבריאות—הבשילו פריים, למר רוקח היתה הזכות להעלות את בעיית האשפוז לפניו, אולם תוך כדי אזהרה עלתה השאלה כיצד קרה, שעיריית תל-אביב בתקציב של 4 מיליון ל"י, שחזתה בימי המאנדאט כעין מדינה לעצמה בעלת כושר כעולה ויכולת—לא הוסיפה במשך עשר השנים לצרוב אשפוז אלא כמה עשרות מיטות. באותה תקופה העלו קופת-החולים של הישוב העובד המאורגן בארץ את מספר המיטות בבתי-החולים שלה מ-170 עד 870. האם אין זה מעיד לא רק על אחריות ועזרה הדדית בין העובדים, אלא גם על אח" ריות לכלל הישוב? בשנה זו יתווספו עוד 185 מיטות לבתי-החולים של קופת-החולים, ואם מר רוקח דיבר מבמה זו בהתרגשות רבה על ילדים שמתו ואף אנו התרגשנו יחד אתה, הלא לפי דבריו-הוא, אפשר היה לקחת ולהפעיל את אותם בתי-החולים שציון לפנינו

עוד מחלה, שהיא איומה מאד בשביל כל משכחה הנגר עה בה — המחלה הכרונית. הממשלה לא שמה לב עד היום לתחלואה הזאת והשאירה את הטיפול בה בחלקו לקליניקות, בחלקו לקופות-החולים ולעיריות. נתאר לנו אב או אם במשפחה המשותקים במשך זמן רב ושעל המשפחה לדאוג ולטפל בהם, ברצוני להפנות את תשומת לב שריבנות לפרובלמה זו של מחלות כרוניות.

אני מציע לחקק חוק, שיאסור להוציא יולדת מבית-החולים לפני תום שמונה ימים לאחר הלידה. אני מסכים לדעתה של הגב' למדן, שאם אני מוציא יולדת אחרי ארבעה ימים — הממשלה עושה זאת וכולנו עושים זאת — אני הוטא, כולנו הוטאטי.

אני רוצה להגיד מלה אחת לאשכז ולעזרה הר" פואית במחנות-העולים, לא הובא כלל לפני ועדת-הכספים תקציב נוסף לאשפוז וטיפול בוולים במחנות. דבר זה לא פחות חשוב מאשר האשפוז בקרב האוכ' לזיה האזרחית. הטיפול במחנות-העולים לגבי האשה ולגבי הילדים אינו מספיק, גם הסכימים אינם מספיקים, ועל כך העיונו בוועדת-הכספים, אנהנו מבקשים הסדר טוב יותר במחנות, שלא יהיו עשרים מיטות ברעננה ועשרים-וחמש מיטות בבית-לד למאות חולים.

ההוצאות הן הרבה יותר קטנות, כשהאשפוז הוא בתוך המחנה, אם יש צורך לעשות טראנספוזיה, היא צריכה להיעשות מדר' וע"י כך אפשר להציל נפש, זה לא ענין של כסף, אלא של פרסונאל וציוד. יש לנו ציוד רב אשר הוכן בשביל הצבא, ותודה לאל שאיננו זקיקים לו בשביל הבחורים שלנו, יובא כל הציוד הזה לבתי-החולים העירוניים, לבתי-החולים של קופת-החולים ושל קקומות אחרים, ולא יימכר למקומות שונים. לפי עמים אנו מייבשים את הסדנים במשך היום בשמש, כדי שבערב יהיה לנו סדין לתתו לחולה. אין יד מכוונת בממשלה הזאת בשטחים שונים, ואני מצטער מאד, שבזמן שאני מדבר על דבר חיובי, אני נאלץ גם לבקר.

הממשלה צריכה להחליט, מי יחזיק בבתי-החולים, חוץ מבתי-החולים לעיפת, להוליריות, למחלות כרוניות ולמחלות מידבקות. היא צריכה לקבוע, אם היא תהיה בעלת בתי-החולים בארץ או ביהדות המקומיות וה' אגודות ההדדיות יהיו הבעלים. הפעולה הזאת הבלתי-ברורה — פעם הממשלה פותחת בתי-החולים ופעם דור' שים מעיריה זו או מקהילה מסויימת לפיתוח בתי-החולים—אינה יכולה להתמיד. צריך לקבוע מי הוא האחראי לבתי-החולים — אם הממשלה מקבלת עליה את כל הדאגה לאשפוז, או שמוסדות אחרים עושים זאת, בהשתתפות מתאימה של הממשלה.

אני חושב, שצריך לעודד ולחזק את אותם המוס' דות הנוראים בעול ארגוני ורפואי של בתי-החולים, ושהממשלה תהיה המשתתפת במידה המתאימה ולא תהיה קצת-רואה וקמצנית בנגין זו, אלא תעודד את כל אלה הרוצים לבנות את בתי-החולים על יסודות ציבוריים ולא על יסודות של בתי-החולים פרטיים, אשר אחדים מהם מדלדלים את משפחות החולים הנאלצות למנות אליהם כשאין מקום במוסד רפואי ציבורי.

ועוד מלה אחת. אני מעריך מאד את שריבנריות, אות, מעריך מאד את מרצו ואומץ-לבו, בעיקר היום, הוא עודנו צעיר לימים. אני חושב שהוא צעיר ממני, פעם חשבתי את עצמי לצעיר ביותר בעולם, אבל ברי

ישיבה ל"ג, כ"ד אייר תש"ט (23 מאי 1949)
— מצב הבריאות והאשפוז (שריבמן, גנחובסקי) —

ראוי להוקיר את האזעקה הציבורית הזאת בקשר עם מצב הבריאות בארץ. נותרנו מעט מאד. כל ילד יהודי הוא עכשיו אוצר שלם. משום זה, הובה ראשונה של המדינה כולה היא לדאוג לבריאותם.

מספרים על אותו הגאון הגדול והטוב, רבי חיים מברסק, זכר צדיק לברכה, כששאלו אותו, מדוע הוא כל-כך מיקל, כשבא אליו חולה לשאול אלה בעניני שבת ובעניני יום-כיפור, ענה: מי זה אשר שאני מיקל, אני מחמיר גדול. אני מחמיר גדול בהלכות פיקוח נפש. ומדינת-ישראל צריכה להחמיר מאד בהלכה זאת כשלעצמה, ועוד יותר בקשר עם העליה הקרובה.

יש אצלנו ברכה מסוימת על המעורר והמקיץ, וראויה לברכה זו אותה ההתעוררות שעוררו בכנסת על כל מה שנעשה בתחום הבריאות במדינת-ישראל.

אנחנו שמענו בתשומת-לב את הודעת שריהב-ריאות, את דאגתו למצב, והכרנו את הפעולות הגדולות שנעשו במשך השנה האחרונה במניעת מחלות, בטיפול המצב הכללי בארץ, כולנו יודעים, וכבר הזכיר זאת חבר הכנסת שריבמן, מה היה המצב בארץ בשטח הבריאות של הציבור היהודי בימי המאנדאט, בימי התהווה והתפתחות הראשונים, ובכל הקשרים הגדולים של "ימי-בראשית" של המדינה. משום זה אנו מקבילים בריצון את הודעתו ואת הודעת יו"ר ועדת-הכספים על הפעולה הקרובה, אנו רואים ומרגישים, שאם כי זה לא הכל — בכל-זאת נעשית פעולה גדולה עלי ידי כשרי-הבריאות, ועלי לציין בסופו, רב, שמדי הפעולה הם רחבים יותר מאלה שדרשה ועדת-השירות תיכף-הציבוריים. אך בכל זאת היינו רוצה לשמוע מפי שרי-הבריאות גם על היססה למרפאות מצוידות במחנות העולים, מקום שם דרושה עזרה.

מצהות ביקור חולים, איתה המצווה הגדולה היא גם מהמצות שאין להן שיעור, ומשום כך אנו מקים, והועדנו של שרי-הבריאות היא רק פרשה ראשונה והמשך יבוא. הוא מוכרח לבוא גם עם קצב העליה הגדולה הבאה עלינו לטובה, וגם עם מצב האשפוז הכללי בארץ שהוא חמור מאד. העבודה למען הבריאות אינה אלא עבודת פיקוח-נפש, היא חובת בראשית של המדינה, וגם הממשלה צריכה לדאוג ליוזמה, לעידוד, לפעולה וגם לריכוז הפעולה.

כן עלי לציין את תפקידו המיוחד של הצבא, עלי ידי השירות הרפואי המשוכלל שלו, לעזור למשרד הבריאות בימים קשים אלה. ימיקין וימי עליה גדולה.

הייתי רוצה בהזדמנות זו לשאול את שרי-הבריאות, מה עם בתי-החולים הוותיקים בירושלים: "שערי צדק" ו"ביקור-החולים". בתי-החולים, שעוד לפני קופ"ח, עוד לפני ארגון שירותים רפואיים בארץ, הרבה שנים עוד לפני "הדסה", שירתו באמונה ובמסירות יוצאת מן הכלל את הישוב היהודי, לא רק בירושלים, הם הצילו רבבות, הרבה רבבות של חולים, עוד לפני שנוצרו הכלים הרפואיים של הישוב החדש.

הייתי מבקש לדעת, מהו גודל התמיכה שבת-חולים אלה מקבלים ומה הוא העידוד, חושבני שגם כאן צריך לכוון שיפור — אני מאמין, שאין הפליה ביחס לבתי-החולים אלה — אבל צריך להיות גם עידוד וגם עזרה חשובה, כדי לתת להם את האפשרות להמשיך בעבודתם הקדושה.

איני יודע מה גרם להפסקת ההתנדבות הפרטית שהיתה תמיד בגולה להקמת בתי-החולים, בכל עיר

בוועדה, ואפשר היה לפתוח את בתי-החולים בשרונה, מרוע לא עשה זאת מר רוקה, האחראי לעיר ולישוב בת"א? אינני אומר שהחולים לא היו מתים, כי שמענו גם על מצב הבריאות של הילדים המגיעים מחו"ל. אך ייתכן שהתמותה היתה פוחתת, ועל כן אני מרשה לעצמי להעיר, שטוב נעשה בכנסת, וכוב יעשו גם ראשי הישוב כמר רוקה, אם לא ישתמשו בנוסחאות שלא תמיד נותן היסוד לאמין. שהענין הוא רק לשמ. בעיית האשפוז חמורה ותלך ותחמיר עם ריבוי הישוב והנתון בתהליך של הסתגלות לאקלים ואורח-חיים חדש; הארץ צריכה לקלוט מאות אלפים עולים ולבדנו לא נעשה זאת. מתפקידי השעה לגייס, להפעיל ולתאם נאמצים של כל הגורמים: הממשלה, הסוכנות, "הדסה", הגוינס "גם הרשויות המקומיות, אף אלה האחרונות אינן יכולות לשחרר עצמן מתפקיד זה. השלטון העצמי המקומי, יכול לגלות יוזמה בעזרת הממשלה, יש בו כוחות רבים. הרשויות המקומיות שלנו ושל תל-אביב בראשן הוכיחו מה אפשר לעשות, במידה שהיה להן רצון. ובמידה שהיה לזון חזון, אני סובר, שהעיר תל-אביב והכוחות הגנונים בה, היא עיר של רצונות גדולים וגם עיר של חזון גדול — ולא רק תל-אביב בלבד.

כן שמענו על הפעולה המבורכת של הגופים הציבוריים, ובראש-ראשונה על יוזמתה ופעולתה של קופת חולים, ואלה לא רק ראויים להערכה והוקרה, אלא גם שמעל במת הכנסת תישמע התביעה לעזרה ולעידוד ותוקרא הממשלה לשתוף עם הגורמים האלה בביצור ובהרחבת פעולתם המבורכת.

יש לציין, כי מעט מן היש קם מתוך התהווה והתפתחות, שהשלטון היהודי קיבל וירש מממשלת המאנדאט. בתוך הימים הקשים, בהם אנו חיים, הגדלה התמיכה הממשלתית לבתי-החולים ציבוריים, והיא משתחפת בהחזקת 1180 מיטות בבתי-החולים האלה, לעומת 400 מיטות שבהחזקתן השתתפה ממשלת המאנדאט. מספר המיטות שברשימת בתי-החולים של הממשלה הפל והמספר הולך וגדל. אני מצייין זאת כאמת לשם שאפשר לעשות, ומשום שאנחנו איננו רשאים רק לציין את החסר, תוך התעלמות מן היש, אמנם החסר מרובה, אך גם האפשרויות גדולות ויזמענו בוועדה הצעות על פתיחת 3000 מיטות תוך שנה אחת אם יגויסו אמצעים, כשמדברים כאן על צרכים, צריך גם להעריך את אשר נעשה בתקופה זאת וגם לגלות נכונות לשאת בעל. מן הישוב נדרש עול כבד, וכולנו--ובמיוחד בעלי-היכולת שבישוב חייבים לשאת בעול. שרי-האוצר יצטרך לבוא בפני הכנסת לא בהצעות שהציע נציג הספסלים מימיני עשייה, על כוננית ועל יזרמית ועל "צוקה" תציל ממוות, אלא בהצעות על אמצעים ממלכתיים, הצרכים הולכים וגדלים והמדינה והרשויות המקומיות חייבות לספק אותם. הישוב חייב לעמוד לימין והממשלה ולשאת בעול של מסים ולאפשר לממשלה לעשות את המוטל עליה.

א. מ. גנחובסקי (החיות הדתית המאוחדת):

אדוני היו"ר, כנסת נכבדה, אני חושב לסימן טוב לכנסת הראשונה ולהישג רוחני גדול, שהכנסת, למרות הבדלי השקפות, למרות פירושים פנימיים, הפסיקה עבודתה, הועיקה את עצמה ואת ועדותיה, ועדת-השירותים הציבוריים וועדת-הכספים, ביחד עם שרי-הבריאות ושרי-האוצר ובמשך זמן קצר הביאה את הידעת שרי-הבריאות על שיפור המצב.

מות המאונחות, נדרשנו לתת תיאור על מצב ה"סלאמס" של האוכלוסיה היהודית. גם חיפה נדרשה להגיש תיאור כזה. כיו"ר של המחלקה הסוציאלית בחיפה נדרשתי גם אני לעסוק בזה. אך בחיפה לא מצאנו "סלאמס" — משכנות עוני מזוהקים. העובדת הסוציאלית הממשלתית לא רצתה להאמין לנו וסיירה אתנו בעיר. אבל אם מישור מכס יסייר עכשיו בחיפה (וכאן ישנם אנשי חיפה) יודעו לראות הכדרים הסאניטאריים בבתיים, בדם שוכנו עכשיו עולים. עלי להגיד לכם, שהמצב עכשיו שם גרוע פי כמה מכפי שהיה פעם כשישבו שם ערבים. המצב הסאניטארי הורע עוד, משניטשו המקומות האלה עלידי תושביהם הקדומים.

גם בנוגע להריסות המצב הוא כמו שהיה. אני יודעת, שבכ"ר נמל יש עכברים ועכברושים ואלה מביאים אדם מחלות. ולדעתי, מחובת משרד הבריאות לדאוג להמריץ, לעשור, לתבוע, לגייס אנשים כוחות ואמצעים בשביל לנקות את המקומות האלה מן ההריסות המסכנות את שלום הציבור.

במשאלה הזאת אני פונה אל משרד הבריאות: ימלאנו את ההפקיד המוטל עלי, ויקדישנו חלק מן האמצעים הנדרשים לכך, לפחות, יהא המשרד היוזם והמפעיל את הגורמים המתאימים, בצורה ההולמת את המצב.

ייתכן שבשביל למלא תפקיד זה צריך לגייס כוחות עבודה, עלידי צורגוס, כפי שהשר מתכוון לנהוג לגבי האחרות. אולם עלי להגיד, שלפני שישתמש בצורגוס של אחיות, מוטב שישפיע על שר-האוצר לשנות את הפור ליטיקה שלו בשיטת הטלת מסי-הכנסה על האשה הנשואה העובדת.

אולי לא יצטרכו או להשתמש בחוק כפיה, בכל אופן אפשר יהיה להמריץ בחורות ללמוד מקצוע. עכשיו אין כל חשבוני ללמוד מקצוע. יראפשר להיות רק על אידיאולוגיה בלבד. אני מאמינה, ששר-הבריאות ימליץ על דרישתנו להקל את מעמסת עול המסים של האשה הנשואה העובדת.

דבורה נצר (מפא"י):

כנסת נכבדה, אנו דנים בענין נכבד מאד — ענין בריאות העם. הבעיה היא: כיצד יקום ישוב בריא וכיצד יקלט עולים ויהפכו להושבים ולפועלים בריאים. ידוע היטב מהו תפקיד הישוב בשמירת הבריאות בחלק זה של העולם — במזרח התיכון, המיושב אוכלוסיה ערבית גדולה. בתוך הישוב היהודי גדול חלקו של ציבור הפועלים. עם כל היוושה שקיבלנו מן הממשלה הקודמת, מי יודע איך היו פנינו, אילולא התרומה הגדולה והחשובה המוגשת עלידי קופת-חולים על בתי החולים שלה. מרפאות ועובדים מקצועיים שנתנו הרבה לשירות הרפואי בישוב ולשירות הרפואי הצבאי. הזכירו בוויכוח את אועקת חבר הכנסת רוקה בענין הבריאות. מובנת מאד חזרת כל אדם וכל אורח למצב הבריאות, ועל אחת-המחיצות של איש העומד בראש עיר כשלנו — תל-אביב. אבל יש להגיד שבענין הבריאות לא מספיקות תכניות בלבד, אלא העשיה היא העיקר. במשך 10 שנים משנת 1939 עד 1949, נוספו בתל-אביב סך הכל 60 מיטות. אך באותה תקופה נוספו עלידי ציבור הפועל, למ, בעיקר באמצעים הבאים ממסי-חבר של פועלים, תושבי תל-אביב, המשלמים גם את מסי העיריה לבריאות — 675 מיטות.

מרכזות בישראל — מי בנה בתי-חולים, אם לא מצ"נאטים, נדבכים. בעלי שאריות, ובעלי רגש אחריות שבאו לעזרה בכספם? יש להצטרף שהתנדבות זו כאילו נפסקה. בייחוד בארץ אין מרגשים בה. לא ראינו עדיין בתי-חולים יהודי גדול, ואפילו קטן. שיי קום ע"י נדבן, ע"י התנדבות, ע"י רגש אחריות למה שנעשה בארץ. בענין זה צריכה לבוא התעוררות.

אך עלינו להגיד ברורות: אם כי שאלת הבריאות היא קודם-כל שאלת הממשלה והמדינה, הרי היא גם שאלה גדולה של היהדות העולמית. העליה הגדולה, היסוד הגלוי. קהילות שלימות הבאות ארצה על ידיהן וקניהן ועל זוליהן, אחרי סבלי גוף גדולים ואחרי סבלי נפש גדולים, רצוצים ושוברים — יש למצוא להם דואג. נשאלת השאלה: היכן היא היהדות העולמית, היכן חלקה לפתרון בעיית הבריאות בארץ? היכן השתתפות הסוכנות בשיפור מצב הבריאות במתנות העולים, והיכן השתתפות "הדסה"? למענו ברצון ובשמחה על הקמת בית-ספר לרפואה בירושלים. אך בכל זאת יש לשאול: היכן פעולות "הדסה" בזמנים קשים אלה, מה נעשה על-ידה על מנת להציל ילדים, להציל תינוקות? היא חייבת תשובה בענין זה. היכן כעלות "ויצ"י" במפעל חשוב זה? היכן הוא הוויצ"י? (ר ח ל כ הן) והיכן פעולת "המזרחי"? לדעתי אין זה ענין של הממשלה בלבד, אלא חייבת להשתתף בכך כל היהדות. על קיבוציה, על קהילותיה, עליה להתעורר לפעולה מקיפה לשמירת הבריאות, לשמירת הרכוש העברי, לשמירת האדם היהודי, לשמירת הילד היהודי.

רחל כהן (ויצ"י):

ברצוני לנגוע בשאלה, שנגע בה שר-הבריאות ושאני מחברי הכנסת לא הגיב עליה. שר-הבריאות אמר, שע"כ בודה סאניטארי חקירה תפחית את הצורך בהגדלת מספר המיטות. הוא אמר דבר נכון: אם המצב הסניטארי יוטב, יקטן הצורך במיטות, התחלואה תקטן. (פ. ל ו ב י א ג י ק ר: לכן אין עיריית תל-אביב דואגת למצב הסאניטארי). אני עושה כאן חשבונות עם עיריית תל-אביב, בדרך כלל אני עושה חשבונות. ברצוני רק להשתמש בהזדמנות זו ולהזכיר לשר-הבריאות את השאלה ששאלתי: מה אומר משרד-הבריאות לעשות בקשר למצב הסאניטארי בשיכונות העולים (א. פ. ר. מ. ג. ר: ובתל-אביב!). והוא ענה לי, שגם לדעתו המצב איננו משיבוע רצון, אך הואיל ואין לו תקציב איננו יכול לעשות כלום: אם התקציב יוגדל — יעשה משהו, אבל למעשה שייך הענין לסוכנות היהודית ולצבא שכבש את המקומות הללו.

התשובה איננה מספיקה, שר-הבריאות הוא אשר יש בתוצאות מצב זה. אם כי אני מסכימה, שאין בכוחה של הממשלה לעשות הכל, ושר-הבריאות עצמו אמר, שהממשלה מוכנה לעשות כל מה שניתן בידה, אך הוא לא אמר לי מה יש בדעתה לעשות. עד כה המצב לא הוטב, בייחוד במחנות. אני פונה, איפוא, בשאלה אל שר-הבריאות שהוא גם שר-העליה. ייתכן שיאמר, שהדבר שייך לסוכנות, ואמנם הסוכנות מקימה אהלים במחנות בשביל המשפחות. אולם, האם ידוע לשר-הבריאות באיזה אופן דואגת הסוכנות לסדרים סאניטאריים של שוכני אהלים?

רצוני להזכיר לחברי הכנסת, שעוד בימי הממשלה המאנדוטורית, כשבאה הנה בפעם הראשונה ועדת האר-

שהתגברו במערכות שונות, כן נוגבר במערכה על בריאות-העם; ויקום עם בריא בגופו וברוחו.

מ. בן-עמי (הספרדים):

כנסת נכבדה, ברצוני להעיר, שקיים נוהג בכנסת הזאת שאנו מתווכחים לאחר קריאת ההצעה. אינני יודע, באיזה מובן הנוהג טוב. לא כל אדם בקי במספרים ומ' חייב לקלוט כה שנאמר בחצי שעה, ובפרט כשהדברים הם בעלי ערך ויב וההרצאה נקראת מתוך כתב.

שמענו היום הרצאה על מספר המיטות שישנן ברי שרתנו, על מספר המיטות שהושבים להוסיף לבתי-חולים שונים ועל מספר המיטות שיחסרו בכל-זאת. מספר המיטות, החסר לנו עולה על זה שישנו בשרשנו ועל זה המתווסף. אינני יודע אם שרי-הבריאות ומשרד-הבריאות נוטו את דעתם על אותם הדברים, שהם עצמם קבעו כוונתם לשם קידום פני הרעה, פני המחלות.

אינני יודע, אם מישורו בנימשלה או ברשות המקומית, בעיריית תל-אביב, אחראי לנקיון גם ביפו, לפי תקנות שעת-חירום המובאות היום לחידוש ולתקון. אינני יודע, אם מישורו הולך ונכנס לסמיטאות האפלות בעיר העתיקה ביפו, אשר לאור היום — ממש חושך ואפלה וטחב מס' ביב. אין שום ואין אור, ומאידך זוהמה ולכלוך וריח הבאשה בכל הסביבה.

אני רואה שם אנשים, שיהפכו הוך זמן קצר לש' לדים. הם ובניהם ונשותיהם ואמיתיהם. הדירות שבהן גרים — המרתפים האלה — ארמונות הם בעיניהם. אלה הם מיני חורים ומחילות עפר, והלכלוך המצטבר בפינות ובטמטאות מחוסר יד מטפלות — הוא נורא.

בראש-זראשונה אני מטיל את האחריות על עיריית תל-אביב ועל ראש העירייה. ליובי כבר סלמה ושכונת הנוקיה, לגבי אותם הנקומות שסופחו עתה לתל-אביב ושהשכונות סובלים מרות וקשות — לא ראינו דאגה רבה. מי שרוצה להיות הפאטרון על הבריאות ועל האשפוז, צריך לפתור לטפל בטחן זה ולהראות משהו של אחריות ושל מצפון.

פה שמענו מפיו על מי שהוא, שמצפוני לא נקי. הדיבורים הללו אינם מתאימים לבמה הזאת. הבמה הזאת רצינית, ואינני יודע באיזו רשות או באיזו סמכות או באיזה צורה של הגינות פארלאמנטאריה יכול מישור לע' מוד על המה זאת וללגלג לגלג וזל על הממשלה ולהציע להחליף שרים. צריך שיזוה שרי-בריאות, אולי זה היה צריך להיות שר רוקח. אבל גם הוא איננו רופא. גם הוא לא למד באוניברסיטה לרפואה, ומעולם לא היה פרופ' פסיכיאטריה. כל הכבוד לשרי-הבריאות הנוכחי. מה הדיבורים האלה הנובעים לאו דווקא מתוך אחריות, לא מתוך דאגה אלא מתוך שנאה, ומפאת העובדה שגש' אור מתוך לקואליציה הזאת, וטרם מצאו את הדרך להיכנס אליה.

ישנם 10,000 ל"י שנדב אותם מר משה מטלון לפני חמש שנים בשביל בית-יולדות, והסכום הוא בידו של מר רוקח, נאפטורוסטור-בנאמנורו. ולאחר 5 שנים הס' כום הזה הוא כאבן שאין לה הופכין, בזמן שאפשר היה לבנות בו בית-יולדות, ולא היה צריך לבוא בבכי תנין על היולדות, שאין אפשרות להחזיק אותן למעלה מ-4 ימים בביית. רציתי לשמוע הכחשה ליבירים הללו. זו עובדה יאני עצמי נוכחתי בטקס של מסירת הכספים האלה לרשותו. אלא מה? דיבור לחוד, ומעשים לחוד. ואל יבואו להתלבש באיטלה שאינה מתאימה להם.

היבאה כאן משאלה וחשיבה מאד. אני מאשה וכאפי עובדה, מסכימה בלב שלם. שיחיקו יולדת בבית-חולים שמונה ימים. הייתי עוד מוכיפה ואומרת, שטוב ליולדת לצאת עם תינוקה הרך גם אחרי-כך לאיזה מוסד הבראה. אך עדיין לא שמענו כמה מיטות נוספו כאן בתוך הל' אביב גופא, ואם נפתח איזה מיסד להבראה ולנופש השביל האם העובדת והינוקה, ע"י רשות מקומית וע"י עיריית ת"א. נוסף אמנם מוסד ע"י ציבור הפועלים, ע"י קופת-הולים — נורא. שבו האם והילד, לא מעט מתושבות תל-אביב, מוצאות בו מיקום מנוחה והבראה. ידוע לנו המב של העליה הזאת. אין זה סוד, שהעולים מן המ' חנות ונ' המרות הם עולים מרודללים, רצוצים ונצב' בריאותם רופף. שמענו היטב על מצב הבריאות של ה' לדים, על הילדים שעלו ישר ממקום יציאתם, ומן האוירון נכנסו ישר לבית-החולים. מצב הבריאות של הילדים איננו נותן מנוח. מצב בריאות זה מחייב לא רק את הממשלה, אלא את כל השוב למחן עזרה והטיית שכס. שמענו היום בסיפוק רב על התכניות. יש לציין בסיפוק רב את פתיחת-הלב של שרי-האוצר, ואין ספק שהלב היה פתוח גם קודם, אך נחוצים מעשים, כדי לרכו בבה' אחת, תוך מספר שבועות, את האפשרויות של פתיחת בתי-חולים. אינני יכולה להתרברב, שאנחנו גילינו את התכניות. אנו רק עורנו להנעתן. ישנן הכניות רבות, ויש לציין אותן בסיפוק רב ונברך עליהן כאשר נוכל לבצען למען בריאות-העם.

אולם כשאנחנו מוכרים על בריאות-העם ועל מצב הבריאות בכלל, לא מספיק לדבר רק על אשפוז. האשפוז הוא אחד הדברים החשובים, חשוב באיזו מידה נוכל לעודד את החולה ולאפשר לו את ההחלמה. אבל ישנה בעיה שהיא קודמת — הדאגה לפעולה ופתיחת מונות. ישנן פעילות התרבות מואתנו פעולות הבראה קידמיות, כדי שיהיה יהיה בריא. הוא גם לא צריך להיות רעב, ובכיון על הקהציה, ובו בעיני בריאות. יש גם דיון רציני כיצד נדע להקציב סכומים לסעד, לעזרה, כ"י שלא יהיו בחובנו לליים תוסרי תזונה. עלינו לשקוד על הגברת התזונה, על שיפור השיכון בארץ ובחור המנות-העולים. ואין זה סוד, שאנחנו נקלטים עולים, כי הוא הכרח וצור חיינו. איש איננו יכול, מעל הבמה הזאת, לדבר על צמצום העליה באיזו מידה שהוא, וברור שהעולים יתרכזו החילה במחנות. שמענו כאן על זתכניות. וההביות הן גולות, ממשרד-הבריאות וגם מהממשלה והמסוכנות, כדי לשאת ביתר כוח בעול הדאגה לבריאות בתוך המחנות.

עוד שאלה: שאלת המנגנון וכיצד להקים בתי-חולים. אין לדבר על פעולה רמאית יעילה בלי מספר מספיק של בעלי מקצוע והכשרה, בראש-זראשונה — האחות. רציני, מעל כמה אתה, להגיד משהו לגבי האחות אצלנו. ידוע לנו היטב, מהו תפקידה של האחות בכל המצבים — האחות העובדת באיזה צריך דל בקופת-חולים; האחות הבודדה בכל מקום ומקום; האחות המ' לווה את ההתישבות בנקודות המיוחסות, בהן היא צריכה למלא גם תפקיד של רופא; האחות כשונות-העוני; האחות המריבה את האם ודואגת לילדה; האחות הר' מניה המטפלת בחולים ובפצועים, שהיא בעת ובעונה אחת גם אחות וגם אם עובדת. על אף הקושי להיות גם אחות וגם אם מן ההכרח שתצא מכאן קריאה לאחות, שלא רק תישמע לצו-הגיוס, אלא שתהגייס מרצון לפעולה הקדושה והחשובה של האחות, שתוסיף למלא את תפקידה בקליטת העליה, בבריאות-העם ובאשפוז. ואנו מקווים, שכשם

ששאלה זו התעוררה מתוך הלחץ הגדול של אותם ילדים, שחלק מהם אולי מת בזרועות הוריהם בשעה שהתדפקו על דלתות בתי-החולים העירוניים. זה הזכיר את מר רוקח להביא את השאלה הזאת לפני המוסד העליון של המדינה, לפני הכנסת.

כפי שאמרתי, הדבר אינו מקרי; זו תוצאה של רשלנות במחנות העולים, במשך התקופה שאנחנו קיימים באופן עצמאי, ומנהלים את כל ענייניו העצמאיים. אם הבקרו יביתו במחנות העולים, ותראו את אשר נעשה שם — תיווכחו במציאות המרה. זאת לא תהיה הפרוכה לינה הראשונה, כשאנו נדרשים להתאמץ ולמצוא כתינו לשאלה חמורה, אשר בזמן רגיל אין אנו חושבים עליה. רק בשעה שאנחנו נמצאים בפני קאטאסטרופה, אנוני מחפשים את האמצעים ומצאים אותם. האם יש כיום מבקר בכל מחנות העולים? אני אומר שאפשר במנגנון השירות הקיים שם, להסדיר את העניינים הרבה יותר טוב. יש כפילות — פעם מטפלת בזה הסוכנות, וכשיו אני שומע שהממשלה תקבל לידה את הטיפול ומשרד-הבריאות יתחיל לטפל בשאלה זו, השירותים האלמנטאריים ביותר, הנם במצב איום אשר קשה לתאר. הסידורים הסאניטאריים האלמנטאריים ביותר שהיו קיימים במחנות המאנדאטאריים (תסלחו לי על הביטוי — היה שם מטפר בתי שימוש רק למאות אנשים) צריכים היום לשמש לאלפי אנשים. ברור שדבר זה יכול להביא בעקבותיו הרבה מחלות. גם בשיכונני העולים במקומות הנטושים, בהוריות שהעולים קיבלו ליהונם — שגם קורס לא היו בהם הסידורים הסאניטאריים המתאימים — בהריונות האלה כמטבחות כל מיני מחלות ומי יודע לאן נגיע באמצע הקיץ הזה. אנחנו זוכרים את המחלה הממאירה, זאת מגפת-הדבר, העלולה לכלות מאות אנשים בחודשים ובמים ספורים. עליי תלאים — עיר גדולה — ועל ידי אורה יכו המאוכלסת תושבים רבים, נמצאות הריסות ויבות של בנינים, נמצאות ערימות רבות של אשפה בתוך כמטאות, ברחובות צרים, ובצפיפות הקיימת שם על-לוללות-לספק לפרוץ מגפות אשר לא נוכל למנוע אותן.

ואז, אם נגיע הלילה לקאטאסטרופה, ימצאו אמצעים, יש לראות את הדברים במקדם ויש לתקנם עכשיו ולא לחכות עד אז. אינני יודע מי צריך לעשות זאת: עיריית תל-אביב או הממשלה, בכלל זאת, אם נגיע הסיזמיה לאיום אסון ימצא כבר מי שידאג לכך שצריך להוציא את העבודה לפועל. אנחנו מזהירים: צריך מיד להתחיל לנקות את כל ההריסות, יתר-על-כן, יש לאחוז באמצעים מוקדמים לפני-כן, הייתי מייצק להבריז הכנסת ולחבוני ועדות-השירותים שיגשו ויבקרו את המקומות הללו, כי בפשטנו הדבר.

אין אני בא כאן לומר שלא נעשה כלום. נעשה, אבל לא נעשה כל מה שצריך היה לעשותו. כבוד ראשי הממשלה מגלה לפנינו במשך חצי שעה עולם שלם מה עלינו לעשות ומה מחובתנו לעשות. אבל המנגנונים שצריכים לעשות כל-זאת ולהוציא את הדברים לפועל, נוקטים, לואבוננו הרב, בשיטה של הממשלה המאנדאטאטורית. יש לשנות זאת.

מרבדים על אשפוז, הרגל המצב בו אנחנו נמצאים כיום. אנחנו יודעים שקיימים בתי-חולים ציבוריים, קיימים מים בתי-חולים בשביל כולם, וקיימים בתי-חולים, רק בשביל חלק מסויים של חברים מסויים. איננו באים להגיד, שזה צריך להיות ככה או אחרת. מכלל-מקום, לנתק את המצב הזה, ואני אציע אחר-כך כיצד לתקנו.

רבותי, הנכנס לת"א דיו לזכור את הצד הימני ואת הצד השמאלי ויוזכר, שמן הצד הימני — נקיון, שזררה, מדרכות וכל טוב, ואילו מן הצד השמאלי — באשה, לכלוך, זוהמה, בתי-עוני ודלות. האם מי שהוא ניכס ראה בסבלם, בדלותם? אני הלכתי וראיתי את צערם; ואני אומר לכם שאני מופלג כלל וכלל מההתרגשות הזאת. התרגשותו של כר רוקח היא ההרגשה מלאכותית ואין בה ממש.

כעת אני הולך על דבר-מה מסויים בעצם ההצעה. נכון, המדינה עודנה צעירה; אין בכוחה עוד לתת את כל השירותים, בעיקר את שירותי האשפוז והבריאות, אבל האחיות בודאי מוטלת על המדינה והממשלה. הממשלה אינה יכולה לאתר שיש לתבוע מאחרים. אחרים הייכים לעשות. ונבוא בהביעות כלפי הסוכנות, הגרינט, וההדסה, אבל היא, ושום גוף אחר, צריכה לשאת במישרין באחריות לאזרחים בכל השאלות והבעיות; וגם בענייני הבריאות, שהוא יסוד-היכולית של מדינה, אם אין עם בריא במדינה גם המדינה לא תהיה קיימת במובן העיצום והעצמה. כי העצמה באה רק עם הבריאות. במי קיט להרבות במיטות ולהרבות ביוכוח, הרבו בדירות, הרבו במקומות שיש בהם אור, שיש בהם שמש, שיש בום רווח, ואז ממילא לא יהיו מחלות. אולי בכלל לא נראה אותם במעוננו ובמחננו. בנקים להתפלל על נוח הרשע, אנחנו צריכים להתפלל על מניעת הושע; במי קים להעניש את העברייני, נעשה שלא תהיה עבריינות. והדברים האלה ברורים: חינוך הדור לנקיון, חינוך הדור לדאגת הבריאות אבל גם ובצדק הזאת לאם בישראל, נוטתה וזכרה והעצמה. אבל מר רוקח מוכיח הכל בידו ואינו נותן למי שהוא לפעול. "בשעת רעב פור את הרגל!" האם ואש-העיר פיזר את רגליו וראה את המצב האיום כשחמים שונים בת"א המקורית והמורחבת? והאמינו לי רבותי, כי בשעה זאת, כשהשמש היתה במזרח, מחשך היה בעיני לראות את כל הזוהמה הזאת, את כל הזמירות האלה, את מחילות העפר, וזו לא ראה אותם, הוא דואג לילדות. ידאגנו לאט לפני היונה, ידאגנו לבריאות בשעת הריונה. תינוא להן מים לשתיה, לכביסה וכו'. הן צעקו לי: "מים תני". הם גרים במקום גבוה וצריכים ללכת מרחקים גדולים והאמנות נאלצות להביא את המים ממרחקים, כדי לכבס בהם, כדי לשתותם, ולבשל בהם. אין שום דואג ואין שום חומך. כל המעמסה הזאת, כל האחיות הזאת מוטלת על ראש עיריית ת"א ולא על מישהו אחר. לכן אמרו רבותינו: טול קיסם מבין עיניך, אומרינו לו טול קורה מבין עיניך.

הישיבה נפסקה בשעה 19.00.

הישיבה נתחדשה בשעה 20.47.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו ממשיכים בדיון בענייני בריאות ואשפוז.

ח. כהן-מגורי (תנועת החרות):

אדוני היו"ר, כנסת נכבדה, שאלת הבריאות, כפי שהזכירו כבר קודם הנואמים הקודמים, היא שאלה השונה מאד בשביל ההמון כולו. את מר רוקח שעורר איתנו היום לדון בשאלה זו באופן פתאומי — זה לא היה דבר אשר קרה באופן מקרי — ציינו כולם לשבח, אבל בבחינת אליה וקוץ בה. אני מצייין את האליה בלי הקוץ — טוב שעוררו את השאלה הזאת. ברור לנו

על מקרה באשה אחת, שהילד היחיד והאחרון שלה (היא אינה יכולה ללדת יותר) ממש גסס בידיה, ואי אפשר היה לקבל אותו לבית-החולים. אני חושב, שאילו היה קשר בין משרד-הבריאות ובין המקרים האלה, אפשר היה שלא יקרו מקרים כאלה, ואפשר היה לסדר את הילד הזה באיזו דרך שהיא באופן ארעי.

הייתי מציע לממשלה שלנו להסדיר להבא את האשפוז בצורה ממלכתית, ואולי היינו נמנעים מהרבה דברים, שהיום איננו יכולים להימנע מהם.

נ. הרפז (מפא"י):

כנסת נכבדה, לפני שאתחיל בנקודות יסודיות, אני רוצה להדגיש דבר, שממנו נלמד לא לבקר דברים שאין אנו מכירים אותם היטב. חבר הכנסת רוקח אמר בישיבה הקודמת, שלא ייתכן להשאיר את מצב ההוספיטאליזציה כפי שהוא כיום. אולם מר רוקח לא סיפר בכנסת, שעליו היה להוסיף 80 מיטות בשרונה, שבשבילן קיבל סכום של 10,500 ל"י דמי השתתפות הממשלה בציוד בית-החולים. הוא לא סידר את זה במשך זמן רב. אם להאיץ את הממשלה, הרי יש להאשים אותה על שהיא לא דרשה בכל תוקף מעיריית תל-אביב לפתוח את בית-החולים, שום תירוצים אינם יכולים לשטש את העובדה, שאפשר היה לפתוח את בית-החולים ולהציל נפשות. וברור לנו בישיבת הוועדה, והריני מבקר קשה את הנקודה הזו, שבזמן של מצב אשפוז כה קשה אין מסדרים את הדבר שבידינו לסדרו; אי-אפשר לסלוח זאת. נקודה שניה: — על אנשים המשמשים בתפקידים שונים. משמש חבר הכנסת רוקח משמש בתפקידים שונים. הוא משמש גם כראש עיריית תל-אביב — עיר כזו על צרכיה המרובים — ויחד עם זה יש לו תפקידים נוספים שלא אבוא למצואם. עד כאן ענין הוויכוח. אבל ישנה עוד נקודה אחת קשה שצריך לברר — במשך כל השנים לא נבנו בתי-חולים באף אחת מהמחשבות, פטל בתי-החולות שהוקם בזמן האחרון בכפר-סבא בהשתתפות מושבות השרון וקופ"ת. והיו גם שנים טובות, שנים שהיה משק מכניס. המוסד המוניציפאלי היה קיים גם בזמן האנגלים וגם לפני קום מדינת-ישראל — ולא בנו שום דבר. אם היו הצעות מצד קופת-החולים לשותפותיות בהקמת בתי-חולים — הדבר לא הסתדר. המוסד המוניציפאלי לא בנה בעצמו ולא הוסיף לשותפות עם קופת-החולים. זאת היא נקודה שניה, אשר עלינו לדעת אותה.

מה היה עד כה? היתה ממשלת המנדט, ואנו היינו צריכים לעשות את עבודתנו. קופת-החולים בנתה בתי-חולים עד ושובן מסי החברים, בנתה ללא הפסד במשך כל השנים.

ועתה אני עובר לוועדה. הוועדה עשתה במשך הימים האלה עבודה חשובה. אגב, כל מה שסיכמנו — סיכמנו פה אחד. את כל ההכנות של 660 מיטות ושל 1000 מיטות — אנו מכניסים בשבועון גם מוסדות אחרים — ואת כל החומר הנוגע לזה קיבלנו ממשרד-הבריאות, ועלי לציין, שמשרד-הבריאות עשה את עבודתו. מלבד השר, עבד לפני חודשים אחדים ד"ר כצנלסון עם חברי עובדים רציני, וביועדה קיבלנו הודעה, שד"ר מאיר — אדם בעל-ניסיון של הרבה שנים בעבודה ובארגון בקופת-חולים — נכנס לעבוד במחלקה זאת. אני מצין את העובדה, שקיבלנו חומר רב והוסברו לנו כל הענינים הקשורים בבריאות. הוועדה לא רצתה לקבל כל מסקנות בענינים אחרים, והתרכזנו רק בענין ההוספיטאליזציה.

כולנו מדברים על בעיית הילודה. אני יכול למנות מאות של משפחות שאני מכיר אותן, שלא זכו אף פעם לעזרה רפואית בשטח זה. אותה עקרת-בית אשר יש לה לא ילד אחד או שניים. כ"אם עד 10 ילדים, אולי אין לה אפשרות לקרוא בעתון על הפרס אשר אם אחת קיבלה מאת ראש-הממשלה בלדתה את ילדה העשירי. נפגשתי במקרה עם אותה המשפחה והיא מבקשת לא מאה לירות, אלא בית, חדר. היא מוכנה לשלם שכר-דירה. משפחה זו, אשר קיבלה את הפרס של 100 לירות מאת ראש-הממשלה, מתגוררת בצריף, בחדר אחד; עשרה ילדים יחד עם היריהט — שהיטע-עשרה נפשות. יש לאפשר למשפחות גדולות כאלו תנאים יותר טובים. ולעקרת-בית כזאת, במקרה של מלוי הצורך הטבעי של לידה — לאפשר לקבל את העזרה הציבורית וללדת בבית-חולים ולקבל אחר-כך את הטיפול הדרוש למען הוכל להימצא במצב של מנוחה מכל הילדים הסובבים אותה במשך זמן לידתה.

מדברים שישנה בעיה קשה של מחסור באחיות. את הדבר הזה יש לתקן, בהתחשב במצב של שעת-חירום. ישנן אחיות צעירות רבות שרכשו ניסיון במחנות הצבא, ואשר קודם לכן אולי גם עברו קורסים לעזרה-ראשונה במגן-דודאיום או בקופת-החולים השונות. יש לגייס היום, בהלקן הגדול הזה גיויס לפני שגמר את בית-הספר התיכוני, וכאשר הגיעו לגיל 19-20 אינן יכולות לחזור לבית-הספר לכיתה השישית. יש לגייס אותן, צריך לתת להן גם את האפשרות, תוך כדי עבודתן, לסיים את חוק למדינה, ואז יוכלו לקבל עליהן להיות אחיות מוסמכות.

טמעת גב, שמישהו מקודמי הזכיר, שבית-חולים דג'אני לא נפתח מחוסר אחות מוסמכת. הייתי עונה לו, שאפשר היה בכל בתי-החולים הציבוריים או הפרטיים הקיימים, להחליף אחות אחת ולמצוא אחות מוסמכת, ולא לעכב פתיחת בית-החולים. יש לפתוח במחנות העזר לים מקומות-מרפא ארעיים, יש לצייד את אותם המקומות הקיימים בתכשירים הדרושים. אספר מקרה מסוים — ואני אוצר שזוהי רשלנות, וזה בא מתוך חוסר ביקורת על אותם המוסדות הקיימים. באחד מחנות העולים, שבה ילד בן שנה וחצי נפטר. הילד הזה כמעט ניתק את פתל-חייו, מפני שלרופא המקומי לא היה ציוד-רגומי. אני חושב שלדעת כולם אין זאת תשובה — שלא היה לו ציוד בשביל ילד קטן, כדי שיוכל להציל אותו ממוות. קיימים שני מוסדות שהיו יכולים להביא תועלת רבה למדינתנו הצעירה. אני מתכוון ל"אצו" ול"הסדה". אינני מתכוון במקרה עוד באופן ישר לבנות כגן, אבל מוסדות אלה, במובן הסוציאלי, יכלו להביא תועלת גדולה מאד למדינה, אילו לא היו הופכים למפלגות פוליטיות ואילו לא שכחו את תפקידם העיקרי.

אני הייתי מציע שייקבעו מקומות-מרפא ארעיים בכל בתי העולים למקרים דחופים ומסויימים ולאפידימיות שונות, שאנחנו עוד יתקבל בהם, כדי שיוכלו יצטרכו לטל-טל את הילדים מבתי העולים לבתי החולים. הייתי עד למקרה, שרופא בבית-חולים מסוים כמעט וקיבל מכות, והוא התנצל בעצמו: אינני מאשים. אני בכונה רוצה להדגיש את המקרים האלה, מפני שאילו היה שר-הבריאות מטפל באופן ישר בענינים אלה, ורק בענינים אלה, יכול להיות שהיה מביא תועלת הרבה יותר גדולה מאשר היום, כשהוא משמש בשלושה תפקידים. אינני בא להאשים אותו, אבל אני מבין שקשה לו. ברצוני לספר לכם

רותיה אשר הוקמי ברוב עמל, והיה קשה להרחיב אותם מתוך הוסריאמאציה. הכר הכנסת שריבמן חיפש רקע פוליטי לדברי בקרה הצודקים של מר רוקח ואמר שהר דברים נעשו שלא לטובה. איאפשר להתווכח אם זה נעשה מהר כינה לטמה או לא לטמה.

עכשיו לגיפ"ה של הענין. מה קרה? מתוך התהוה ובהו שהשארנו לנו ממשלת-המאנדאט, היה משרד-הבריאות הקרבן הגדול ביותר, וזאת שמענו מפי אנשים ויוזעים את המצב. הראשון שעורר את השאלה הזאת היה ד"ר גרושקי, שבא והזעיק את ועדת-השירותים. ועדת-השירותים לא התאספה פעמיים, כי מזכירות הכנסת הודיעה לה כי יש הילופי-גבריו במשרד-הבריאות ולכן אין לדעת את מי יש להזמין למשרד-הבריאות. אמרנו שמשרד-הבריאות לא הלך בעקבות העליה הגדולה, לא התכונן לקראתה, ולכן נפלו קרבנות. וזהי זכותה הגדולה של סיעת הציונים הכלליים, שהעלתה שאלה זו על כדריהם, היא הזעיקה את השרים, את הכנסת, ולכן אנו מדברים כאן על זאת ויציא משהו מכל הענין הזה. איאפשר לבוא כאן בהתקפות-נגד ולהכניס בזה אלף ענינים של עיריית תל-אביב וענינים אישיים נגד מר רוקח, שאינם נוגעים כלל וכלל לענין הנדון. אמרנו שכפל הר שויות של הסוכנות והממשלה היה בעוכרי הבריאות של העולים, ויש היו בעליהם. כך אמר לנו שר-הבריאות בפגישה שהתקיימה בנובמבר והזכיר זאת היום גם כאן, באמרו שאין בעלים לבעיה הזאת.

ועוד דבר. חסרה הבדיקה המתאימה של העולים בצאתם מן הגולה. יעצו לגייס לשלוח 2000 שחפנים מקרב העולים לשוויצריה. הם לא נשלחו לשם וחלק מהם הסתנן למדינת ישראל והוא מסכן את בריאות הב-ריאים. שמענו שיש 1760 חולי שחפת פתוחה.

משימה את המצב כיום עם זה שהיה בימי ממשלת-המאנדאט. אבל הרי יש לדעת שזה היה המשרד האנטי-שמי הגדול ביותר שהיה לנו בימי ממשלת-המאנדאט, ואי אפשר לעשות השוואות בין הצרכים הגדולים לקראת קליטת העליה, ובין חקיקת רגלי היהודים בארצם-הם ע"י הבריטים בשטח זה.

ישנה הובה דברים אשר איתרו בעשייתם. אותה-טל-ביה בירושלים שוחררה כבר מזמן והמנור שם גס-כן שוחרר מזמן. המו"מ שממרו עכשיו עם הוואתיקאן, אפשר היה לגמור עוד לפני כמה חודשים ולהוסיף 120 מיטות. עבו שוחררה מזמן, והתכנית שלפיה רוצים עכשיו להכניס שם, בבית-החולים של בית-הסוהר, 400 מיטות—אפשר היה לבצע מזמן. עם בית-החולים הצרפתי כיפו עוד לא התחילו לנהל משאומתן. בשאלת גיוס האחיות — דבר אשר עוד לפני חצי שנה הורגש המחסור בו — לא נעשה תה-פחלה, ויש מבועד מועד להתחיל את הקורסים ולחפש אמצעים אחרים.

הטענה, שהאשפוז הכללי אינו מתפקידו החוקי של משרד-הבריאות היא טענה מוטעית. זאת היתה הקונצ-פציה של ממשלת-המאנדאט. אנו רוצים שממשלת-ישראל תהיה אחראית כלפי האשפוז ותבצע את כל הדרוש בקשר לזה.

עו עכשיו לא הפעלנו את "אייר", לא הפעלנו כהוגן את "הדסה", לא הפעלנו כהוגן את מה שצריך להפעיל.

אשר לסאניטאציה. הנה שמענו היום שמשרד-הבריאות הוא רק מתפקד בשטח זה. גם בזה אנו חולקים על השיטה. אנו אומרים שסאניטאציה היא מתפקדת של משרד-הבריאות, ביחוד במקומות הגטושים, מקור המח-

בפני הוועדה יעמדו עוד שאלות רציניות, ועל אחת הש-אלות אני רוצה לעמוד כאן.

לא ייתכן, שקופת-חולים, אשר כ-40% מן הישוב מאורגן בה, ושהוצאותיה לבריאות מגיעות לקרוב לארבעה מיליון לירות, לא תקבל הקצנה ניכרת לפעולותיה. (א. ציוני ג: מדוע לא הגבעתם בעד ההצעה לתת לה את הסכום שהצענו ל-3 חודשים?). אנתנו נצטרך לדון על השאלה הזאת בועדה, כי ציבור הפועלים אינו יכול לשלם גם ניסים וגם הוצאות גדולות כאלה שהוא לוקח על עצמו בשטח הבריאות בארץ. מוכרחת לבוא עזרה גדולה מצד הממשלה לקופת-חולים.

הוועדה תעשה את עבודתה, ואינני מציע לכנסת לקבל היום ההלטות בכל השאלות. בישיבת הוועדה התרכזנו בנקודה אחת: בשאלת ההוספיטאליזציה. אני מציע, שע-בודת הוועדה בשתי הישיבות האחרונות המוקדשות לעני-יני בריאות הגיעה לתוצאות חשובות. בישיבות האחרות של הוועדה נדון ביהר שאלות הבריאות בהיקף רחב ונציע הצעות. זאת היא הצעת.

אני חושב, שאם יעלה בידי הממשלה להוסיף במשך החודשים הקרובים 600 מיטות, ולעזור בהסדרת שאר 400 המיטות — יהיה זה הישג גדול. כמוכן, שזה אינו פותר עוד את כל שאלת הבריאות, וזה ענין הקשור עם עוד הרבה שאלות והרבה ענינים. אני חושב שבבחיננו היום ענין זה לישיבת הכנסת, אנו ממלאים את חובתנו בשעה זו.

י. גיל (הציונים הכלליים):

אדוני הו"ר, כנסת נכבדה. עלי לציין בצער שכאן נהגו כמה דברים בשיטה, שמקיאולוי כותב עליה בספרו "הגנסי". היינו, שאם מתקיים את משהו, הוא אינו צריך לענות ישר להתקפות, אלא להתקיף מצד שני, ואז ממילא יהיה פטור מלענות באופן ישר להתקפות היריב.

מה קרה כאן? נתגלגלה זכות עליידי סיעת הציונים הכלליים, באמצעות יושב-ראש הסיעה מר י. רוקח, להז-עיק את הכנסת ואת המדינה בענין הבריאות הירוד, ול-הציל ילדים ובוגרים ממוות. והנה, מכיון שהציונים הכ-ללים עוררו את הבעיה, לכן התאחדו הקואליציה והאר-פוויציה נגדם והשמיעו בענין זה טענות ומענות שלא מן הנדון.

חברת הכנסת למדן חיפשה רקע פסיכואנאליטי לדברי ביקרה והיוצאים מן הלב של מר רוקח. היא קב-עה, שהמצפון העיק עלי. אם חברת הכנסת למדן עוסקת בפסיכואנאליה בכנסה, היא הואיל אולי להסביר את הר-קע הפסיכואנאליטי של הודעת חברה לסיעה, מר חזן, שרוטיה היא מולדתו השניה.

מדברים על פסיכואנאליה. הרי אותו פרויד כתב בספרו "שיעורים במבוא לפסיכואנאליזה", שאם מצפוני של משהו נקי, יש לו האומץ לבקר ולדבר. יש לומר שמצפוני של מר רוקח נקי.

האדם הזה מסר את כל זמנו ואת כל מרצו לשי-פורת של העיר, לנקיונה, להטבת מצב האשפוז בה, ועשה מה שלא עשה אחר בעיר הזאת. ביקרו אותו כאן על שעריית ת"א לא הוסיפה ב-10 השנים האחר-נות אלא 60 מיטות בלבד, אבל לא לקחו בחשבון שהי-ממשלה המאנדאטירית התקשה בקימו של בית-החולים. היא אמרה שזהו לוקסוס וסאנאטוריום ואין בכלל צורך בבני-ינע, שאחרי חיסול המאנדאט ויצאת הבריטים, נאבקה העיריה על כל פרוטה ופרטה לקיים את השי-

מיטות בבתי-חולים יהיה בזה צעד קדימה, אף-על-פי שלא נאמר מתי תוגשם תכנית זו, וזה חשוב מאד!

אם לשקול את מידת ההתקדמות שבתכנית, נדמה לי שיש לראות את הצרכים עכשיו במדינה ואין אנו צריכים לקחת את התוספת במספר המיטות כמספר קיבע, אלא את הצורך כמספר קיבע, ואז נראה שמבחינה אבסולוטית חסר עכשיו (גם לאחר תוספת 1000 מיטות) — כתוצאה מהצרכים החדשים — הרבה יותר מאשר חסר היה לישוב לפני שנה. מכאן, עלול לא היה גדל הישוב ולו לא היתה בעיה של אלכי חולים בין העולים החדשים, ומאות רבות — אשר לא הוזכרו כאן — של היילים משוחררים נכים, אשר גם אותם צריך וחובה בחשבון, היות וביגע שנה עוברים את הצבא מחובת משרד-הבריאות גם כן לדאוג לסיידורם, להבראתם ולריפויים — היו אלף מיטות פותרות משימה. אבל עכשיו אין זו אלא טיפה בים.

הבעיה הועמדה רק כבעיה של בתי-חולים. בה בשעה שבעיית הבריאות אינה מצטמצמת לזאת. כבר מבלי לקחת בחשבון שיש גם אזרחים אחרים, ערבים, ויש ביניהם חולים רבים; ומתפקיד המדינה לקחת את זה בחשבון. (מ. ש פ י ר א: הם נכללים בתכנית). על-כל-פנים, בעיית הבריאות אינה רק בעיה של אזרחים הנצרכים כבר לבתי-חולים. השאלה היא יותר רחבה: כיצד למנוע שאחוז כל כך גבוה, באופן יחסי, של עולים חדשים יודקו לבתי-חולים. כיצד למנוע מהלות או החרפת מחלות.

הוויכוח למעשה התרכז עכשיו בין אנשים האחראים לעיריות ובין חברי כנסת אחראים יותר לממשלה. האחד מאשים את השני ומבקש את השני, אלה — נאמר כך — המצדדים יותר בזכות העיריות, או יותר בכון ראשי-העיריות, מטילים את כל האחריות למצב הקשה על הממשלה. דוברי הממשלה עושים את ההיפך — הם אומרים שבכל אשמים ראשי-העיריות, לועזי שני הצדדים צודקים — גם הממשלה וגם העיריות אחראיות במשך כל השנים למצב-הבריאות הקשה אליו הגענו.

כי כאן אפשר לשאול גם את ראשי-העיריות (בתוכם את ראש עיריית תל-אביב) וגם את שר-הבריאות: האם בעיית הכיבוב זוהי בעיה פחות חשובה ממשאלת המיטות בשביל אנשים הזקוקים כבר לבתי-חולים? בעיית התנאים הסאניטאריים וחוסר מים ביישובים רבים של עולים חדשים וגם בערים כלוד ורמלה מחריפה את בעית התחלואה. מכאן, שבלי תכנית של שיפור יסודי בתנאים הסאניטאריים אין משרד-הבריאות יכול למנוע בעד גידול מספר החרים במדינה.

אז הודבר בקשר לצפיפות בשיכון. מצב השיכון של העולים החדשים ובשכונות-העוני בתל-אביב ובמקומות אחרים, בכפרים הנטושים, הוא מקור למחלות. אי-אפשר להכריז את הדברים ולראות את בעיית הבריאות באופן שטחי.

נדמה לי, שגם בתקציב הנוכחי של הממשלה כמו בתקציב העיריות אפשר להקדיש הרבה יותר לבריאות ולא להסתפק רק בהכרזות, שהסכנת 5500 מיטות ושיש לפתור את הבעיה רק ע"כ כנייה ליהודי אמריקה. בתקציב הממשלה קיים סעיף של 2 מיליון לירות לשנה למשטרה. חושבני, שאין הכרח במשטרה כל כך גדולה. רבים מהשוטרים מועסקים בשמירה במשרדים על החי-

לות. אי-אפשר איפוא לבוא ולומר שאת זאת צריכה לעשות הסוכנות ושהסוכנות תבוא ותטיל זאת על הממשלה. עד ויום חסר הקשר עם הצבא, לצבא יש בתי-חולים משלה, פרסונאל וגם ציוד רב. כל זה עוד לא נוצל כהוגן. עוד לא קיימו הפגישות המתאימות כדי להוציא את המקסימום מבארי-ענק ותל-ליטיונסקי ולפתוח בתי-חולים לאזרחים ועלי-ידך לתת סיפוק גם לחיילים ולפרסונאל הרפואי כשר, שחיה לזמן הרגשה שהם עושים למען המדינה לא רק בימי מלחמה, אלא גם בימי שלום.

דובר הרבה על טראנספוזיות במחנות. זה לא דורש אמצעים רבים, אבל זהו אמצעי חשוב מאד. אפשר לעתים קרובות להציל אנשים — וביחוד ילדים, במקרים של מחלת הרינגטריה — ממוות בטוח על-ידי-יה שמוקמים את הטראנספוזיה.

אנו אומרים, שהשירות הרפואי לעולים איננו מספיק. מאה רופאים ומספר מסוימים של אחיות ל-210 אלף עולים — או יותר, כן ירבו — זה לא מספיק. אם במקום 9000 מיטות הדרושות לבריאות הנורמאלית של המדינה, יש לנו עד עכשיו 2637 מיטות בלבד — אנו אומרים שאי-אפשר ללכת בצדדי-צב כאלה.

ולכן, אין מיישור הרוצה לקחת לעצמו את הכתר הזה — שגם שהזעיק, הוא שתיכן תכנית. יבורך כל מי אשר יגיד שהוא תיכן תכנית. העיקר הם המעשים, העיקר היא הבריאות, העיקר הוא הטיפול המהיר, כי בשאלת פיקוח-נפש — האסות יכולה לסכן ילדים ובוגרים, ואנחנו מבקשים ממשרד-הבריאות ומשרד-האוצר שכל התכניות — ונזקקו אותן על חשבון כל אחד ואחד — יבוצעו, ובלבד שיבוצעו במהירות והאכסמימאלית, לקדם את פני הרעה, העולה לבוא עם העליה הגדולה, והרי העליה לא תיפסק, היא תלך ותגול. אבל יחד עם זה יש לדאוג לבריאותה ולבריאות החושבים הוותיקים של מדינת-ישראל.

מ. וילנר (מק"י):

כנסת נכבדה, ברצוני היום לשבח את שר-הבריאות, לא על-שום נאומה, אלא משום נאומה או נאומי של שר-העבודה, כי ראיתי הכול גדול מאד בין שני הנאומים האלה, הראשון — המטשטש את הנושא, במקום ברצינות להעמידו בפני הכנסת. שר-העבודה הביאה מספרים, שאני נני יודע אם הם מתאימים כל כך למציאות, לפי התכנית שהובאה על-ידי עשיתי חשבון שיחסרו לנו בעוד שבועיים ימים עובדות. (שר-העבודה: אתה הצטער...) אני הראשון שאשמש על כך, אבל מטשטש בעיה חשובה כל כך במקום להתמקד ולמצוא לה פתרון, זוהי לא דרך. משום כך שמחתי על אופן הצגת הדברים מצד שר-הבריאות. אני יכול לומר, לא לקבל את התכנית, אבל בכל אופן שר-הבריאות לא הודיע שיש לו יותר מדי מיטות בבתי-חולים ושאין מה לעשות יותר, כפי שעשה זאת בדיון-חשבון הראשון שר-העבודה ביחס למצב העבודה.

חברים נכבדים של הכנסת, הנספרים של שר-הבריאות הם פשוטים למדי, דרושית לפחות 9000 מיטות — אמר (ולמעשה — הובעה יותר!); יש 2500; תכנית הממשלה יחד עם הרשויות המקומיות להוסיף 1000 מיטות; פירושו של דבר שיחסרו לפי חשבון זה 5500 מיטות. השאלה היא, איך להתייחס למספרים האלה ולתיאור הזה של המצב בצורה יבשה, אפשר להגיד, שאם התכנית תבוצע ויתווספו עוד 1000

לפנינו בעיה של 3000 מיטות. שריהאוצר וכל חברי הכנסת יהיו תמימי-דעים אתי, שכדי להקים ולהחזיק את 3000 המיטות האלה לא היינו מקשקים בקופסות צדקה ולא היינו פונים ליהודי הגולה בבקשת עזרה. אולם המדובר כאן לא בהגדלת אפשרויות האשפוז לאוכלוסיה היהודית בישראל בלבד, אלא בעובדה שאנו ויהודי הגולה מעוניינים בעליה גדולה למדינת ישראל ובקיבוץ גלויות. העליה הזאת היא תשובה כוח. שבירה ורצוזה. ואחוז החולים בה הוא גדול מאד. הישוב מוכן לשאת בעול הדאגה והטיפול בה יחד עם כל העם, והאוכלוסיה בארץ אינה רואה את עצמה פטורה מלתת לירה כנגד לירה, שיתן כל יהודי הישוב בגולה — יהודי אשר לא נשא כמונו בעול הציונות ובמאבקה במשך השנים, ובמאבק הישוב במשך השנה ומחצית השנה האחרונות.

זאת ועוד אחרת. עלינו לדעת, שאם נבוא חדשים לבקרים לדרוש מתושבי מדינתנו מסים נוספים ונאשימם נידוי פעם בפעם בידם הקמוצה, שעה שמתעוררות אצלנו בעיות קמורות בקשר לעליה ההמונית, ואם לא נפנה לאותם היהודים, שחייבים לא פחות מאתנו לשאת בעולה, לא נפתור את הבעיות.

ישוב, ואף ישוב מסודר בן 600,000 איש אינו יכול לדאוג להוספיטאליזציה של 366,000 איש שנתוספו תוך שנה אחת: 240 אלף עולים נוסף ל-120 אלף ערבים, שמחובתנו לדאוג גם להם.

ואם אנו באים לדרוש מן הממשלה (ואני לא חפצה להשתמש במלה להאשים את הממשלה) יומה, הרי דריש שלנו ברורה: לפנות קודם כל לאותם המוסדות, שהיה להם הכבוד — במשך השנים הראשונות בעודנו ישוב חלש — לדאוג למצב בריאותנו. ובראש וראשונה עלינו לפנות ל"הדסה" ואחרי כן לגוינט. עלינו להפנות את השימת-ללב למצב החמור באשפוז הילדים והחולים מבין העולים, ולזכור ל"הדסה" את גאותה על חלקה-היא באותן השנים הראשונות של מפעלנו בארץ, במלחמתנו נגד תמותת ילדים. תושיטנו "הדסה" את ידה למדינת ישראל בפעולתה להבראת ילדי העולים עכשיו כמו לפני 25 שנים לישוב היהודי בארץ. עתה היא חוזקה יותר וכולה לתת לנו עשרת מונים ממה שנתנה בימים ההם, מחוץ למפעליה הרבים במדינה. אם היא תפנה עתה לציביר נאמנותיה באמריקה ותדרוש להגדיל את תרומותיה למען מנוע תמותת ילדי העולים — ודאי תמצא עירנות מלאה. ואז נוכל לפתור את הבעיות והחמורות בשטח מפעלי הבריאות העומדות לפנינו.

אינני דורשת בענין זה פעולה רק משרהאוצר או שריהבריאות. תפנה-נגה הכנסת יחד אתם ל"הדסה" ולגוינט שיעשו את המאכסימום שיש ביכלתם לעשות בשעה חמורה זו. אלינא נשלה את עצמנו ואל נחשוב, שנוכל לעמוד בפני כל הבעיות אם לא יבואו לעזרתנו. יהדות העולם יכולה וחיבת לבוא לעזרתנו, ואנו כולנו חייבים ביזמה להפעלת הגולה לעזרתנו. יחד עם זה מן החובה לציין, שישנם כמה וכמה דברים, שיזמת הממשלה בהם מפגרת.

ייתכן, שהפיגור הוא משום שיש בראש מקום להניח בו שתי תפילין, אבל אין בו מקום לעשר. אולי יותר מדי תפקידים מוטלים על אנשי הממשלה ולכן אינם יכו-לים לעסוק בכל הבעיות, כיאה להן. דובר פה על שירות רפואי מוגז, רבוחי, מדוע נרמה את עצמנו, הרי יודעים אנו את המצב. אומרים, שמבין

יילים המשוחררים הבאים לבקש עבודה. נדמה לי שאלו הן הוצאות שאפשר לצמצמן. כמרבן כמה הוצאות אחרות בתקציב אינן פרודוקטיביות. באשר רק חלק מהאוכלוסיה — בעלי השקפות מסוימות על בריאת העולם — מעוניינים בהן. חושבני שגם מן התקציב הנוכחי אפשר להעביר חלק מהסכומים ומה הקצבות למשרד-הבריאות לפיתוח ההוספיטאליזציה בארץ. שנית, הבעיה קשורה גם עם עצם גישת הממשלה לעזרה לאינציאטיבה העצמית של העיבדים, למשל של הסתדרות העובדים. רק עכשיו ראיתי מספרים, שכיום, כבזמן המנדט, האחוה של השתתפות הממשלה בתקציב קופ"ח של ההסתדרות הוא עתה מ-2 אחוזים בכל אופן לא יותר משני אחוזים. (א. ק. פ. ל. : האריתמטיקה שלך צולעת במקצת!) כך כתוב בדו"ח של הוועדה של ההסתדרות לקראת ועידתה השביעית שמתחילה מחז בערב, ובכך, השתתפות הממשלה בתקציב קופ"ח, המטפלת ב-350,000 נפש הוא רק ב-2 אחוזים בו בזמן שהציבור הזקוק ביותר לעזרה ממשלתית, לעזרת העיריות בשטח הבריאות ובשירותים סוציאליים אחרים — זהו ציבור הפועלים. נוצר מצב, שהפועלים במסים שונים ובמסי ההסתדרות שלהם (כתוצאה מחוסר תמיכת הממשלה בקופ"ח) משלמים 20 אחוז משכר עבודתם! חושבני, שזה מהווה בתנאי היוקר הנוכחיים הורדת רמת החיים והתרחפות בריאות של חלק ניכר מאוכלוסיית העובדים.

לכן אני מציע, שהממשלה תשנה את גישתה לשיירות הסוציאליים באופן יסודי: תגדיל באופן מהותי את החלק של השיירות הסוציאליים בתקציב — על ידי העברה מפיזיציות אחרות, בלתי הכרחיות, או בלתי הכרחיות באותה המידה אשר הוקצב להן. ועל ידי שינוי שיטת המסים. יש עוד מישור אשר אפשר להטיל עליו מסים נוספים — בעלי ההכנסה הגדולה ביותר ומרוויחיה-המלחמה. במקום שיתהלכו חילוי-שחפת, אנשים הזקוקים לבתי-חולים ואינם יכולים להגיע אליהם — מוטב שהעשירים בתוכנו, בעלי ההון הגדול, מרוויחיה-המלחמה וספקיה-הצבא הגדולים, ישלמו מסים: וזאת היא גם הדרך למנוע תמותה גדולה וימחלות מהמוני-העם.

פ. לוביאניקר (מפא"י):

אולי אפשר בהסכמה כללית להפסיק את הוויכוח?

היו"ר י. שפרינצק:

היש הסכמה כללית? (קריאות: לא).

שושנה פרסיץ (הציונים הכלליים):

כנסת נכבדה, דומני שבשאלה בה אנחנו דנים, לא טוב יהיה ללכת סחור-סחור, לא יועילו לנו ההצעות ההדדיות וכלן באופן כזה נפתור את השאלה. הבעיה העומדת בפנינו היא חמורה וחשובה מאד. מצב הבריאות בארץ חמור מאד וצריך לעשות את המאכסימום כדי לשנותו. כדי לדעת מה לעשות צריך לראות את המצב לאשורו: הישוב בישראל מנה עד יום הכרזת המדינה 600 אלף איש, ובעולם כולו היו בזמן ההוא כ-10 מיליון יהודים. ואילו היה עלינו היום לפתור את שאלת אשפוז האוכלוסיה במדינת ישראל — כפי שהיתה לפני שנה — היתה עומדת

שאשבו כאן כחבר הכנסת. חובתי ולפעמים גם זכותי להעיר ולעורר ענינים ציבוריים, שאינם ענינים פרטיים.

דיברו כאן הרבה מאד על כך, שתל-אביב לא הגי'ילה את מספר המיטות; זאת אומרת, שהשפע הוא של העירייה. אם כן, שכחו את המשטר אשר שלט בארץ במשך 30 שנה. שכחו, שאחת המחלקות העירונית ביותר את הישוב היתה מחלקת הבריאות הממשלתית. יש לי לא-מעט עדים לכך בקרב כל חלקי הישוב, אם זה ציבור העובדים ואם ציבור אחר: מה היה תוכן המשאומתן עם מחלקת הבריאות של ממשלת המנדאט, כיצד נגמר כל משאומתן עם מחלקה זו? איזו שפיכת דמים היתה זו לכל מי שצריך היה לנהל משאומתן. זכורני, שד"ר הירון היה אומר, שהיהודים אוהבים לשכב בבתי-החולים וכי בשבילם בית-חולים הוא סאטוריום... דברי קטרוג אלה ודומים להם אפשר היה לקרוא מדי פעם מעל דפי העתונות או לשמעם.

במצוקה זו היתה נתונה תל-אביב כל הזמן, ואעפ"כ היתה היתה היחידה בכל הארץ שהחזיקה בית-חולים מוני-ציפאלי. מי עוד החזיק בית-חולים מוני-ציפאלי בארץ הזאת? איזו עיר מלבד תל-אביב — אעפ"י שלא היתה לה הוספיטאליזאציה מספיקה בשביל אורחיה — קיבלה חולים מחוץ לתל-אביב? תל-אביב נתנה הוספיטאלי-זאציה לילדים, נשים וגברים מנתניה ועד רוחמה. (פ. לוביאניק: א"פ, עוד היתה עיר עברית טהורה וגדולה כזאת כמו תל-אביב?) היו עוד ערים כאלה. האם על כך צריך לקטרג?

תמיד היינו מוסיפים על חשבוננו-אנו מספר של מיטות ונשאנו בעול של בנינים וצויד, שעה שהממשלה המאנדאטורית תמכה בנו בפרטות בלבד.

ב-1936 הגשנו לאישור הממשלה תכנית לבנין בית-חולים שיכיל 600 מיטות. התכנית היו מוכנות, אך כשהגיעה השעה לממש את ההלואה — לא אישרה אותה ממשלת המאנדאט. אעפ"י שהיתה קרקע לבנין והתכנית מוכנות. אפילו בתקופה ההיא, ב-1936, היו דרושים לתל-אביב 600 מיטות.

אחרי-כן, ב-1939, בפרוץ המלחמה, פתחנו בית-חולים רוזרי עלייד הירקון, נוסף לבית-החולים המר-כזי. אין זה חשוב, אם המספר הרשמי של המיטות בו היה 60. אך תמיד היו בו הרבה יותר מיטות מן הנקוב במספר הרשמי ולא פחות מ-120 מיטות, נוסף למספר המיטות שבשבילן קיבלתי תמיכה. כל הזמן לא ניתן לנו לבנות ולהרחיב את העבודה הרפואית בהתאם לצרכים.

בתום מלחמת העולם שוב ניגשנו להכנת תכנית במקום אחר, ומוכנות התכנית לבניית בית-יולדות גדול שהיו בו 125 מיטות ובית-יולדות שני לאדמת שרונה, שבו יהיו 800 מיטות. האם יכולתי בתקופת המלחמה לקבל סכום גדול, כדי להוציא לפועל את תכנית הבנייה שהיתה בידינו? הלא נאלצים היינו להפוך את בית-המורה ובתי-הספר אחרים לבתי-חולים זמניים. האם לא ידוע שאלפי חיילים פצועים מכל הארץ הובאו לתל-אביב? האם לא ידוע שנעשו מאמצים מאכסמיאליים על ידי אחיות, רופאים ויתר העובדים? העירייה מוציאה לפחות כ-15% מתקציבה — והלא היא נתונה במצוקה מתמדת — לצרכי רפואה ואשפוז. אני יודע איך אפשר סתם לבוא ולספר, שהעירייה לא עשתה מאמץ וכך ללבר עליה. לא יכולנו להוסיף מיטות מפני הצפיפות שבבית-

העולים הבאים אלינו רבים מהם חולים, אבל מי דואג לכך, שכל אחד ואחד מהם ייבדק? מי יודע כמה חולי סיפיליס מתהלכים בינינו ומסכנים את בריאות העם. מדברים על 1700 חולי שחפת, המתהלכים בתוכנו. אולם מי יוכיח שכל החולים נבדקו, כלום נבדקו כולם, שר-הבריאות? והרי ענין זה היה בכוחה של הממשלה להסדיר.

יתר על כן, מדברים כאן על כך, שהמחסור באחיות חמור מאד. כבר דיברו כאן חברות הכנסת על מצב האחיות העובדות ועל מצבה בקשר למס-הכנסה, אך לא דובר על שכר העבודה של האחיות. הידוע לכם שאחיות בשירות מקבלת כיום 42 ל"י, שעה שאחיות העובדות בשר-רות פרטי מקבלת 3 ל"י ליום ו-3 וחצי ל"י ללילה. איד תוכל האחיות העובדות במשכורת של 42 ל"י לעסוק בעבודה זו כמקצוע, כשמשכורתה אינה מכסה את שכרה של עוזרת, הממלאת את מקומה-היא במשק-ביתה. הדב-רים האלה הם חמורים מאד ולפני שמוציאים את צו הגיוס צריך לחשוב היטב איך להסדיר ענין זה.

ההצעה שנשמעה כאן להפוך את בתי-החולים הצבאיים על צידים ומנגנונם לבתי-חולים לשעת-חירום תקל את פתרון הבעיה במידה מסויימת ויש לתמוך בה. מכל האמור מתלבנות והצעות (והן: 1) פנייה נמרצת ל"הדסה" ולגייסות להטות שכם בפתרון בעית האשפוז והכרזה, כי אנו, הישוב, ניתן מידה כנגד מידה. 600.000 אלף אנשי הישוב, שחיים ומרווי-חים בארץ לא יראו את עצמם פטורים, וכל אחד ואחד יתן וישתתף בפתרון הבעיה כיכלתו. (2) הפיכת בתי-החולים הצבאיים לבתי-חולים לשעת חירום. (3) במקום גיוס אחיות ימשיך בשירותו המנגנון של בתי-חולים אלה. (4) הטבת מצבה החמרי של האחיות, כדי להבטיח לה אפשרות קיום. (5) בדיקה מעולה של כל העולים המגי-עים ארצה, ואחריות שאף אחד מהם לא יעלם מעיניו של השירות הרפואי. איני חפזה להיכנס עכשיו בפול-מוס על אותן האשמות שהושמעו נגד חבר סיעתנו, מר רוקח, כי הוא יעשה זאת בהודעתו האישית.

י. רוקח (הצינים הכלליים):

כנסת נכבדה, לא תיארתי לעצמי שאצטרך לגוול כל כך הרבה זמן מן הכנסת. הכנסת עשתה לי כאן פרסומת רבה, אבל אני מוכן להחליף את הפרסומת הזאת במספר נוסף של מיטות בבתי-חולים, בעבודת בריאות מסועפת. הייתי מוחל וסולח על כל הקטרוג ועל כל מה שהטחתי כלפי העירייה ומועצתה. אבל, הואיל ונאמרו כאן דברים לא כל-כך נכונים, אני מודה ליוזר שהרשני שוב להופיע על הבמה הזאת. דרשתי מיטות לישוב כולו ולא לתל-אביב בלבד. כשצינתי מקומות בקרבת בתי-חולים דגאני, עימי או תל-ליטוינסקי, לא התכוונתי דוקא לעיר תל-אביב.

אניני רואה את העוול שעשיתי עליידיך, שער-רתי את שאלת האשפוז. אני רוצה לשאול: מי מצטער על כך, שעורתי את השאלה הזאת? ארשה לי גם בעתיד לעורר שאלות אחרות. אני סובר, שאיש יכול לנהל ענין ולשאת ביקורת, וצריך לדעת גם לשאת ביקורת מתוך אהבה. יש לתקן את הדברים. יכול מישוה להיות באופוזיציה, לדרוש תיקונים ולבקר, אם הביר-קורת שלו היא קונסטרוקטיבית, והביקורת שלי היתה, לדעת, קונסטרוקטיבית, את דרכי זו לא אעזוב, כל זמן

תמש בבתי-החולים הקיימים, בבתי-החולים של הצבא, כדי לפתור באופן יוצא מן הכלל עוד 600 מיטות בדבריה יצא משהו אחר לגמרי. אני אמרתי, שהואיל ולבנות אי-אפשר, ובתי-החולים אין, הרי ברור שאין מה לעשות — בא משהו והגיל את המצב. הטענה, שאילו היינו מתחילים בחודש מארס, לא היינו מגיעים אל מה שהגענו, גם לא אין שחר. מתי התחלנו לטפל בכל התכניות הללו? — רק מאותו יום שהשאלה התי עוררה כאן — וכבר יכולנו לפתוח תוך 24 או 48 שעות את בית-החולים דג'אני? או לא ידענו את הכי טובות הללו שגילו לנו כאן? האם לא הצענו לעיריית תל-אביב עוד לפני חדשים, שתקבל לרשותה את בית-החולים דג'אני? ובכתי זה, מר רוקה, לא היה צורך להשקיע מיליונים לירות לבנייה, אך הערייה לא קיבלה את זה, היא אמרה שאין לה תקציב לכך.

אנו ידענו את כל זה, ובמשך חדשים אנחנו מספיק לים בהכנת המקומות, ואחרי שעשינו את כל ההכנות הללו, אחרי שהצלחנו לשחרר את בית-החולים מהצבא ולבוא לידי הסכם עם אנשי-הצבא ביחס לסרפנד וחלי-ליטונסקי, יש לנו עכשיו אפשרות לקבל תוך חודש-ששה שבוטות את כל 600 המיטות הללו.

כנראה, שסאת חטאי בשטח הבריאות לא הוגדשה, ומשום כך נטפלה אלי חברת הכנסת חנה למדן גם בשטח העליה, וכנהוג שמה בפי דברים שלא אמרתי. מתי הצעתי, שלא להביא עולים כל זמן שענייני הבריאות אינם בסדר? איפה הצעתי דבר שכזה? אמנם דיברתי לפני שנה בישיבת הוועה"פ הציוני, ואת חטאי אני מזכיר היום, אני הייתי זה שאמר, "יעלנו לבדוק את העליה בדיקה חמורה מאד ולא לאפשר לפי שעה להביא חולים לארץ-ישראל, אלא לחפש דרך, ביחד עם הגוינס, לרפא אותם בחו"ל". אני הייתי זה, שדרש בוועה"פ הציוני את הסדרת העליה, אלא שהסדרה העליה עד לסגירת העליה ישנו מרחק רב. (צ"ז) לינג: הצעת עשרת אלפים (לחודש!) נכון, אני הצעתי, אך אינני רוצה עתה לעשות את החשבון. (אלישר: ניתנו הוראות, לא להעלות יותר עולים מתונים!) אני קובע, שאין הוראה כזאת, ואם יידי ציולינג מזכיר לי שנשכחות, הרי גם אני ארשה לעצמי להזכיר לו דבר-מה. הוא אמר אז: יבואו כולם, ואני שאלתי: אם יהיה צורך — האם תהיה עין-חרוד מוכנה לקלוט עוד אלף עולים נוסף על אלף חבריה? וציולינג השיב בחיוב, והנה הגיע הזמן לפרוע את ההבטחה ההיא. כששים אלף עולים נמקים במחנות ואני מציע לחבר ציולינג לצאת לאחד המחנות ולבחור אלף עולים ולהכניסם לעין-חרוד. (מחיות כפיים ביציע. היו"ר. שפרינצק: אני מעיר לקהל, שמחיות-כף אינן נהוגות בבית הזה). חברים רבים דיברו בכאב ובחלחלה על המצב הקשה, אבל, ובוהי, עלינו לחשוב פעם גם על מה שמדברים. האם חשבתם על כך, שיצטופפו 60 אלף עולים, משפחות מרובות-ילדים, שבאו חלשים ומורעבים מחו"ל? והאם תיארתם לעצמכם, שלא יפלו קרבנות במצב כזה ויבתנאים כאלה? ועכשיו שקורה אסון, מחפשים את האחראי לכך, חושבני, שכולנו אחראים. (י. באדר: לא, רק הממשלה!) אחריותנו היא בזה, שלא יכולנו לדאוג לקדם את פני הרעה ולהבטיח שיכון מתאים לעולים, שלא יימצאו 8 נפשות באהל אחד ו-13 נפשות בתוך חדר קטן של צריף. אנו אחראים לכך, ומשום כך

החולים ולא קיבלנו אף פרוטה אחת להתקנת הבית. בתחילת הישיבה שלחתי פתק לשר-הבריאות ובו שאלתי, מה על ה-50% מן התקציב, שאני דורש לשם התקנת הבנין למטרה זו בקריה, העיריה מוכנה להקציב 12,500 לירות והממשלה תוסיף עוד 12,500 לירות, כדי להתקין את הבית הזה. הבית אינו מותקן עדיין, אעפ"י שכבר הוצאנו מכספנו 8,000 לירות, קיבלנו 10,500 לירות והוספנו 10,500 לירות — ביחד 21,000 לירות לצורך בקשר להגנה בפני התקפות אויר. ציוד זה שלא היינו, ברוך השם, זקוקים לו, היה מוכן בביים באלפור ובביים הכרמל. הסכים הנ"ל היה איפוא מיועד לרכישת ציוד למטרה שונה לגמרי מזו של התקנת בית-החולים. אני מבקש משר-הבריאות לבשר זאת ואם אין הוא מוכן לאשר זאת אבקש לחקור את הענין לפני שאילץ לדרוש בירור אתו. איני סובר, שאני טועה, אם כי אין בזה חטא אם אדם טועה.

ואשר ליתר הדברים, ברצוני להגיד שעד היום לא קיבלנו את יפו, ורק ביום רביעי פורסמו בעתון הרשמי הגבולות החדשים של יפו. אני רוצה שהכנסת תדע — — — (מ. שפירא: מה זה נוגע לפירסום? הלא עוד לפני חודש וחצי הסכמנו להשתתף בסכומים גדולים, מדוע אי-אפשר לנקות את הרחובות בלי עתון רשמי? פ. לוביאניקר: גם בתל-אביב לא מנקים). כנראה שישנם פועלים שאינם עושים את מלאכתם כראוי. בכל אופן אני מדבר על הוספיטליזאציה. אי-אפשר להביא כאן דברים שאינם מתאימים למציאות. את השכונות הדלות והעניות, שבמשך 15 שנה לא הסכימה ממשלת המאנדאט לצפות לתל-אביב, סיפחנו כעת לתל-אביב, קיבלנו את הדבר כחובה לאומית, אין אלה שכונות, אלא משכונות-עוני מן הגרועים ביותר; חרפה היא להיכנס לתל-אביב דרך שכונת התקוה. (קריאות מספספס: "מפא"י: האם זו פתיחת ויכוח חדש?) אין זו אשמת העיריה שדרושים סכומים עצומים להיקון המצב בשכונות האלה.

אין כל שמץ של אמת, שיש בידי עיריית תל-אביב סכום כסף כלשהו, ששאלו קיבלה אותו מאיש פרטי לשם הקמת בית-יולדות. חשבת, שהביקורת תהיה כנה, קונסטרוקטיבית, מעשית ותביא לידי הסדר מצב האשפוז, של השירות לעולים ושל השירות הפרבנטיבי. אני מצטער מאד, שכל הדבר הזה הפך לשדה התגרות והתחרות לגבי העבר ולגבי עתידם שאינם שייכים לנדון כאן. מה שביקשתי — אני שמח שבאופן יחסי הצלחתי בכך — הוא להעלות את השאלה הזאת בכל היקפה, והצלחתי לשכנע את הוועדות הנועזיות להמציא את האמצעים הדרושים, כדי שמספר המיטות לצרכי אשפוז יגדל, אף אם לא יספק את הצרכים סיפוק מלא, וכדי להקל את המצב החמור במח האשפוז בערים ושל שירות-בריאות טוב יותר במחנות העולים, ובוהי באתי על סיפוקי.

שר-הבריאות מ. שפירא:

כנסת נכבדה, חלילה לי לחשוב בזוהרת הכנסת למדן, שהיא שכחה מה שאמרתי בוועדה, בדרך כלל אסור לחשוב בחברי הכנסת. אמנם היא מסרה פה מה שאמרתי בוועדה, אך רק חלק מדברי, זאת אור מרת. מחצית האמת, ומחצית האמת אינה האמת כולה. אמרתי, שאין בכוונתו לבנות בית-חולים, זה נכון, אך יחד עם זה אמרתי, שאנו ננצל כל אפשרות כדי להשיג

ישיבה ל"ג, כ"ד אייר תש"ט (23 מאי 1949)
— מצב הבריאות והאשפוז (שפירא, שפרינצק, בגין) —

נאמן למשרד הזה. אין אני יודע למי אני שומר את המשרד הזה, אם למפלגתו של מר רוקח, או למפלגה אחרת. דבר אחד יכול אני להבטיח, שמשרד הבריאות הזה אינו מוסיף לי בריאות.

אני וק מצטער, שבענין זה רציני של פיקוח-נפש התעוררו כאן יצרים, שלגמרי אין להם מקום בדיון זה. יש צורך לדון לגוף הענין שהוא מכובד מאד, רציני מאד ותמור מאד.

בדקה חברת הכנסת פרסיץ, שעלינו להגיד דבר רים גלויים וברורים: הממשלה לא תוכל לעמוד לבדה בהתחייבות הגדולה הזאת כלפי העולים החדשים. אנו וקקים לשותפים, והשותפים הללו צריכים לבוא מחוץ לארץ — בין אם זה הגוינט, או "הדסה" ובין אם שניהם כאחד. לבדנו לא נוכל לשאת בעול זה. גם אם נקבל עזרה מאכסמיאלית בחוץ-לארץ, הישוב והממ"ש שלה יצטרכו לגלות מאמצים יוצאים מן הכלל, כדי שנוכל לעמוד בסכנה הגדולה, הצפויה לנו בשטח הבריאות.

הי"ר י. שפרינצק:

מר פנקס הביא לפנינו את מסקנות ועדת-הכספים, שנתקבלו פה אחד.

אקריא אותן:

"ועדת-הכספים מציעה לכנסת ליפות את כוחה של הממשלה לגשת מיד, במסגרת תכנית האשפוז לשעת-חירום, להתקנת מספר המיטות לחולים בהתאם להודעתו של שר-הבריאות.

שר-האוצר נדרש לנהל מ"מ עם הגורמים שהדבר נוגע גם להם, כגון הסוכנות היהודית ו"הדסה", כדי להשיג השתתפות מתאימה מצדם באשפוז חולים, בעיקר מבין העולים.

הסכומים הדרושים מקופת הממשלה לביצוע תכנית זו של אשפוז לשעת-חירום יירשמו בתקציב השנתי 1949/50 בכעפים המתאימים, כגון: בריאות וקליטת עולים."

מ. בגין (תנועת החרות):

אני מציע תיקון קל: במקום המלים "ליפות את כוחה של הממשלה" — מטילה על הממשלה.

הי"ר י. שפרינצק:

נצביע את מסקנות ועדת-הכספים.

הצבעה

מסקנות ועדת-הכספים נתקבלו.

הי"ר י. שפרינצק:

פירושו של דבר, שסעיפים אלה בתקציב של 1949/50 אושרו מראש.

אל נחפש את האשם באיזה מקרה מיוחד, כולנו אחראים לכך. ולמר רוקח אני מודה מאד על שגילה בי כשרון חדש על שירה, שלא ידעתי עליי עד כה.

אני מקווה, שהוא מזמחה לכך, ואני מתייחס ברצינות גמורה אל מה שאמר לי. אך יש לי שאלה למר רוקח: הוא וגל לספר לי בפגישות על הגידול היפה של תקציב עיריית ת"א, ואני באמת תמיד יזמח ויורדע, שכל גידול בתקציב הוא סימן לגידול העיר, אם מר רוקח אמר לי, שמארבעה מיליון הגענו לחמישה וחצי מיליון לירות — אני שותף לשמחתו ולגאוותו. אך אני שואל: משום-מה כשהוא מדבר על גידול התקציב — זוהי פרוזה, וכשאני מדבר על תקציבה של הממשלה — הרי זוהי שירה.

במספרים שמסרתי רציני להוכיח, שאם תקציב משרד-הבריאות גדל תוך ארבעה חודשים מ-40 אלף ל-180 אלף ל"י לחודש — הרי זה מראה, שהיה טיפול בדבר והיתה דאגה לו, שהיה ענין גידול המפעל הזה, ולא כפי שאמרו כאן — שהפקירו את ענין הבריאות ולא היה מי שידאג לו. (י. רוקח: מי אמר זאת?) לא אתה היית צריך לומר הכל, היו עוד שאמרו, אל תקבל את הכל על עצמך, אמרת, שהיתה דאגה רצינית מאד ורצינית להוכיח זאת במספרים. מר רוקח מבטל זאת: "זוהי שירה", ועוד דבר: משום-מה הטחת עלי מר רוקח, ששר-האוצר זה שרתי דוקא לשר-האוצר? (י. רוקח: חברה טובה מאד!) אני סבור, שגם אתה אחראי לגידול התקציב, מכיון שאתה נמצא בוועדת-התקציב, מדוע מסרת את כל הזכות הזאת לשר-האוצר?

בגידול התקציב יש חלק גם למר רוקח ולכל חברי ועדת-התקציב, שנענו לדרישותינו, ללחצנו ולמאבקנו הבלתי-פוסק להגדלת התקציב.

מר רוקח מצא לנכון לומר, שאין יד מכיוונת בממשלה. אני מניח, שבעיניו זה יותר טוב, גם אני יכולתי לבוא בטענות על הסדרים באותם המוסדות, שמר רוקח אחראי להם, אך אינני רוצה בכך, אם הנקיון בעיר אינו בסדר, ואם מר רוקח לא קיבל לידו עד היום את סימון השירותים ליפו, ואם לא הצליח להגדיל את מספר המיטות במשך שנים, הרי זה בא לפי דעתי מתיך מחסור בכסף ולא מתוך מחסור ברצון טוב, ולעתים זוהי גם תשובתו של מר רוקח, שקשה לטעון נגדה, אך אם מר רוקח מבין כל-כך יפה, שכשאין לו כסף אי-אפשר לעשות גדולות ונצורות, אפילו לא לשמור על שמה הטוב של ת"א כעיר של נקיון למופת — משום מה הוא מבין, שגם בשביל הממשלה אין התשובה הזאת של חוסר כסף קיימת? משום מה מידה זאת של איפה ואיפה, איפה אות לעירייה ואיפה אחת לממשלה? אינני בא להצדיק את הממשלה — אין זה מתפקידי כרגע. אני בא רק לומר, שהממשלה עושה מאמצים גדולים בשטח הכספי, והלוי ואיני רואים את המאמצים האלה גם במקומות האחרים, ואז הרבה מן הביקורת כלפי מוסדות רבים שלנו לא היתה קיימת. כיון שהממשלה נוהגת במאמציה לספק את המינימום הדרוש.

בדבר אחד אני מסכים עם מר רוקח, שיש צורך בשם מיוחד שיטפל במשרד חשוב זה, אני רק שומר

ג. העברת חוקים לוועדות המתאימות

יהודה נובעת מחוך אייהבנה שנפלה בענין זה, הענין נוגע לתקנה־לשעת־חירום, שהוצאה ע"י שר־הפנים והממשלה מבקשת עכשיו שנאריך תוקף תקנה זו. היא הביאה אותה לכנסת בקריאה ראשונה והכנסת צריכה להחליט ולהעבירה לוועדה המתאימה.

אִי־אפשר להגיד, כי חוק אשר הממשלה מביאה לכנסת, מחזירים אותו לממשלה מבלי להעבירו ותחילה לוועדה המתאימה, האם זאת לא זכותה של הממשלה להביא לכנסת הצעת חוק, ומכל־שכן ענין הארכת תקנה־לשעת־חירום? בוועדה יוכל לבוא חבר הכנסת ברייהודה ולהציע להכניס בתקנה כל אותם התיקונים הנראים לו, ואז או שהם שיתקבלו או שיידחו. אחר־כך תדון בזה הכנסת ותאשר גזתם או לא.

הייתי מבין, אילו בא חבר־הכנסת ברייהודה והיה דורש דיון כבר בקריאה ראשונה, אבל אין לנו פרור צדורו; כזאת ואיננה קיימת גם בשום פארלאמנט אחר בעולם, שלפיה נוכל לומר, שהיות והצעה כזאת אינה מוצאת־חן בעיני, הרי נחזיר אותה לממשלה ולא נתחיל אכילו בדיון בה. אִי־אפשר לסרב לרון על הצעה שהממשלה מביאה לנו, אנחנו יכולים לעשות מההצעה הזאת דבר שונה לגמרי, אבל אִי־אפשר לסרב לרון על זה, לכן אני סבור, שבנוגע לחוק זה, כמו גם בנוגע ליתר החוקים, נהג באופן כזה, שנעביר אותו לוועדה המתאימה ובה נדון, לדעתי, הוועדה המתאימה היא ועדת־הפנים.

הי"ר י. שפרינצק:

רשות הדיבור בשאלה זו לשר־הפנים.

שר־הפנים מ. שפירא:

חבר הכנסת ורהפטיג הביא את נמוקי ואני מס' תפק בהם.

י. ברייהודה (מפ"ם):

הצעתי לדון בשאלה זו בכנסת ובשכוף הדיון תועמד השאלה להצבעה, ברור שפתחתי בדיון והצעתי גם להצביע.

הי"ר י. שפרינצק:

מספיק אם אחד דיבר בעד ואחד נגד, לא נפתח עכשיו בוויכוח כללי, ויכוח זה יהיה לנו בשעתו, כשיובאו החוקים, שמעתם את הצעתו של חבר הכניס ברייהודה האומרת: להחזיר את חוק סמכויות עיריית תל־אביב ביפו לממשלה, לעיבוד מחדש, ולא להעבירו ישר לוועדת־הפנים, שמעתם את התנגדותו של חבר הכנסת ורהפטיג, אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר־כנסת ברייהודה.

הצבעה

הצעת חבר הכנסת ברייהודה לא נתקבלה.

הי"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את החוקים שבסעיפים ה—ט של סדר־היום לוועדות שטיפלו בהם קודם, הם יובאו לאישור הכנסת לאחר בירור בוועדות.

הצבעה

ההצעה נתקבלה.

הי"ר י. שפרינצק:

בסדר־היום עומד חוק לתקון פקודת מעבר לא־סיפה המכוננת, תש"ט—1949, אני מציע להעבירו לוועדת־החוקה.

הצבעה

ההצעה נתקבלה.

הי"ר י. שפרינצק:

בסדר־היום עומדים כמה חוקים להארכת הוקף של תקנות־שעת־חירום, סעיפים ה', ו', ז', ח', ט' של סדר־היום *) ישנה הצעה, שהחוקים יועברו לוועדות, לפני שהכנסת תדון בהם.

י. ברייהודה (מפ"ם):

בנוגע לסעיף ה' של סדר־היום: חוק הארכת תוקף תקנות־שעת־חירום, סמכויות עיריית ת"א ביפו, אני מציע להחזירן לשר־הפנים לשם עיבוד מחדש. אני מניח, שיסוד אחד, המקובל כאילו על כל הסיעות בכנסת, הוא — שוויון לכל אזרחי המדינה. אולם חוק הארכת תוקף תקנות־שעת־חירום קובע אי־שוויון לזמן ארוך מאד. המדובר הוא כאן בתושבי יפו, אינני יודע אם משום שבה נמצאים עולים חדשים או משום שיש בנייהם גם ערבים — על כל פנים, תושבי יפו יצטרפו לשלם מסים ולשאת בכל העול כיתר תושבי המדינה. אבל להם לא תהיה הזכות הטבעית לבחור בהנהלה עצמית, לפי מה שכתוב באחד הסעיפים של החוק, רשאית מועצת־תל־אביב באישור שר־הפנים להקים על ידה ועדה שתתייעץ לה בנוגע לפעולותיה ביפו. אבל, לבחור להם הנהלה עצמית — כמו שזה מותר לכל אחד מתושבי המדינה, נאמר בתל־אביב השכנה — את זאת שוללים מהם, ולפי הצעת החוק — לזמן ארוך, שהרי מדובר בו על תוקף החוק עד שיחדל מצב־החירום להתקיים. אני הושב, כי אין אני יכולים להביא הצעה של אי־שוויון לדיון לוועדה וצריך להחזיר את החוק הזה לשר־הפנים, על מנת שיעבר אותו על יסודות השוויון של כל אזרחי הארץ הזאת, ואז יועבר הדבר לוועדה אשר תדון על הפרטים.

הי"ר י. שפרינצק:

אני מניח, שמלבד החוק שהוא סעיף ה' של סדר־היום — יועברו כל יתר החוקים לוועדות המתאימות לפני שידונו עליהם בכנסת.

שר־המשפטים פ. רוזנבלט:

רוב החוקים האלה נדונו כבר בוועדות קודם לכן, סעיף ו' — חוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (תיקון נוקי מלחמה בבתיים), תש"ט—1949 נדון כבר בוועדת־הכלכלה. לכן אני מציע, שכיון שזו הפעם השנייה שחוק זה מובא להארכה ובא שנית לאותה ועדה, ולא לוועדת־הכנסת, שזו תקבע לאיוו ועדה להעביר את החוקים.

הי"ר י. שפרינצק:

אמרת שיעבירו את החוקים האלה לוועדות המתאימות ולא לוועדת־הכנסת.

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

יש לי הרושם, כי הצעתו של חבר הכנסת ברי

ד. פסקי-דין של מוות.

דירה את השיפוט הצבאי, הודעתי מטעם הממשלה, שלא יוצאו פסקי-דין של מוות, אם יהיו כאלה, עד שלא תינתן הזדמנות לכנסת לקבוע עמדה לגבי השאלה, אם לקיים במדינת ישראל את עונשי-המוות או אם לבטלם. ההודעה תהיה לא היתה מוסברת, ולא חלה אלא על פסקי-דין של בתי-דין צבאיים. אבל ההודעה נוגעת גם בפסקי-דין של מוות שהוצאו על ידי בתי-דין אזרחיים. אני סובר, איפוא, שזוהי התשובה, שחבר הכנסת ורחפטיג רצה לקבל אותה.

היו"ר י. שפרינצק:

נחזור לעצם הענין כשנדון על החוקה. בסדר-היום של ישיבת הכנסת מחר—הוק שחר חברי הכנסת.

ז. ורחפטיג (החיות הדתית המאוחדת):

יש לי שאלה לשר-המשפטים. היום קראנו בעתון, שבית המשפט בחיפה הוציא שני פסקי-דין. אני רוצה בקשר לכך להזכיר, כי שר-המשפטים מסר בכנסת הודעה מטעם הממשלה, ששום פסקי-דין לא יוצאו לפועל, עד שלא תינתן אפשרות לכנסת לדון בענין של עונשי-מוות. אני שואל, — ואני מקווה, שאקבל תשובה חיובית — את שר-המשפטים: הנוגעת הודעה זו של הממשלה גם לפסקי-דין אלה?

שר-המשפטים פ. רוזנבליט:

אגב הדיון בחוקת השיפוט תש"ח, החוקה שמס'

הישיבה ננעלה בשעה 22.35.